

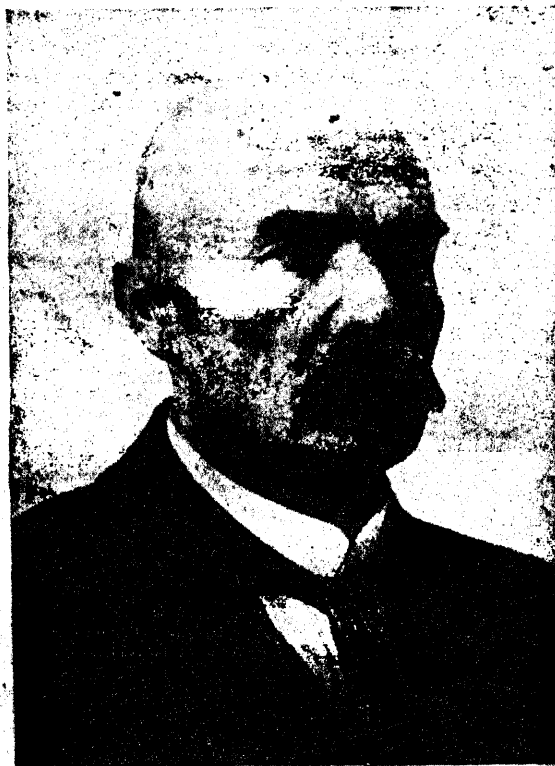
Hind 40 senti.

6
M
B
E
R
6

ROMAN

No

2

Luuletaja K. E. Sõõs

SP
7592

KIRJASTUS-OSAÜHISUS "ARENG"
TALLINN, 1929. A. VIII. AASTAKÄIK

Hindmõistatus

Nr. 2 (164).

Silpidest: der- e- e- ei- ha- ja- kas- kütt- lamp- lek- li- li- lu- lu- ma- mas- nais- ne- ni- o- prii- pung- puu- pool- roo- sam- seit- si- si- ta- te- tri- tupp- soadke kokku üheksa sõna:

1. Weelind.
2. Panipaik prillidele.
3. Walguseandja.
4. Elamu maal.
5. Abikaasa.
6. Oienupp.
7. Nahahaigus.
8. Igihaljas puu.
9. Jahimees, kes kütib tule-riistata.

On sõnad leitud õieti, annavad esimesed tähed lugedes ülalt alla ühe praegu elava eesti kirjaniku nime, lugedes aga samade sõnade viimaseid tähti alt üles, saame selle kirjaniku parema teose nime.

Lahendused tulewad saata „Romaani“ talitusele, Tallinn, märgusõna all „Hindmõistatuse lahendus“ kuni 26. veebruarini 1929. a. Lahendusi võib saata mitu ühes ümbrikus ehk panna „Romaani“ talituse (Müüriwahe t. 16) sissekäigu juures (trepikojas) asuwasse kirjakaasti. Lahendajate nimed avaldatakse „Romaan“ nr. 6. (168).

Õigete lahenduste saatjate wahel loositakse välja:

1. Brummel & Co. — Peen naine.
2. J. Parijõgi — Semendiwabrik.
3. R. Roht — Imelkud juhtumused Tatriku alewis.

Loosimine on 28. veebruaril s. a. kell 13 p.l. talituse ruumes, Müüriwahe, 16, millest palutakse lahendajaid võtta osa.

„Romaani“ talitus.

Hindmõistatuse lahendus

Nr. 22 (160)

1. Lemmelil
2. Ilulugemine
3. Baltlane
4. Elektriiaam
5. Kohtamine
6. Etulõng
7. Eksituli
8. Lipulatt

Libe keel, — tige meel.

Õigeld seletusi saatsid:

Tallinnast: Pauline Abel, Arnold Abel, Helmut Asson, W. Balti, W. Aus, Helmuth Arakas, Gustaw Bedi, Laine Bedi, Marie Bedi, M. Braun, Hans Bente, Harry Claude, O. Ennemuist, Elli, Aleksander Gold, Arnold Hager, Miina Jõksi, H. Johani, Erna Jaanson, A. K. K. K., V. K., Joh. Kask, Salme Kask, E. Luuk, Luur, Harry Lagus, A. Leppik, Heđ, Martinson, Miralda Maaker, R. Nuurb, Aug. Oraw, Irma Oraw, L. Oja, Raimond Pritso, Gustaw Pritso, Aino Pritso, Lembit Pritso, Rosalie Pritso, E. Pahl, Helene Reemann, Hans Reemann, M. Raudith, A. Ritson, Hilda Tõlpt, Oskar Tõlpt, U. Treul, E. W., Erika Viiseman, Lembit Wiking.

Tartust: A. Ennokson, Ilmar Karro, Asta Puijat, Astrid Ratnik, A. Tassa.

Walgast: A. Kase.
Wõrust: Felix Piirand, Anna Piirand.
Pärnust: Charly Bergson, H. Käger, W. Koschewnikowa, J. Mannikus, Adrienne Nael, A. Sinikas, B. Toomwäli, B. Udikas.
Petserist: O. Pikk, Adelaide Astrid Pikk, A. Walentin, F. Rätsep.
Narwast: Boris Läte.
Rakwerest: Felix Tenneberg, W. Tenneberg. **Jõhwist:** Adele Külmailik, Olga Tamm. **Sondast:** Marie Ottokar, Joh. Ottokar. **Raplust:** Melany Aus, Alice Aus. **Tapalt:** Aleksander Järmut. **Hagerist:** Ahton Kasendorf, Aug. Kasendorf, Felix Kalasim. **Nõmmelt:** Aliide Kettmann, Elly Kettmann, Aleksander Pedaja A. Wait. **Lehtsoost:** Hans Leesi, Helene Tamberg, Oskar Tamberg, Hilda Tamberg. **Aegwildust:** J. E-n, K. E-n, Alfred Kokaselt, Anette Last, Ed. Lest, Marja Tamberg, Jüri Tamberg, Leo Toom. A. R. M. R., A. Toom, J. Woor, **Kehrast:** Joh. Edwardow, E. Edwardow. **Amblast:** Joh. Woors, J. Woor. **Sondast:** J. Teder. **Kiwimäelt:** Agnes Eller. **Wändrast:** J. Backhoff, M. Kull, A. Reier, A. Pool, A. Tõntson. **Räpinast:** Linda Laar. **Sangastest:** A. Reikand. **Türilt:** Waike Tõlpt. **Kiiust:** Maria Rõoberg, Arthur Tamberg, Heinrich Tamberg, Marja Tamberg.

Tollimishind 1929. aastal:
1. aastast Kr. 7.50; 2. aastast Kr. 4.00; 3. a. Kr. 2.25; 2 kuus 1.60.

Romaan

Ilmub kaks korda kuus.

SISU: Zane Grey: Wiimse meheni. — Rudolf Blaumann: Äike. — Ed. Wöhrmann: Mets tukub. — H. Zerkaulen: Rahakott. — W. Federau: Rikka mehe wiimne tund. — H. Wühner: Sugulased. — A. Steininger: Polaarjääs. — K. F. Wiegand: Surnud löwi. — Leedu dainad (rahwalaulud.) — Kurt Martin: Prokuröri tütar. — Tött ja nalja.

Nr. 2 (164)

Jabruar 1929

VIII aastakäik.

Wiimse meheni.

Ameerika kirjaniku Zane Grey romaan.

2

Neiu wälimuse weetlemus, ta ülespidamise meelitaw nõidumus pidid teda haarama esimesest minutist, ilma et talle see selgus. Alles kui neiu ütles: „Oh, see pole esimene kord, et mind suudeldakse,“ jäid ta tundes äratatud. Ja need sõnad olid muutuse esile kutsunud, mida ta müüd analüüsida katsus. Mingisugune seesmine hääl ja salajane mõte hakkas neid kaitsma, emekui ta veel aru oli saanud, et ta nende üle otsust hakkas tegema. See kaitsmine näis müüd kuuldamaks saawat ja ta tundis end selle kuulmisele. Ta tahtis haawatud uhkuses oma imekspanu-wäärilist nõrkust magusa, sentimentaalse impulsi suhtes õigustada.

Talle selgus, et oleks pidanud esimesel pilgul nägema neiu näos, olekus, hääles seda omadust, mida ta nimetas „puhtaks raasfiks“. Ja nüüd — kuna ta mõitles kättesaamatu, warjatud, ebatõeliku fantastilise nõiduse vastu, mis oli unenägu keelatud röömudest — jõudis Jean kohani metsdraamas, kus ta oli suudelnud Ellen Forthi ja selle eest polnud kuulnud etteheidet. Mis pärast polnud ta tema teguviisi pahaks pannud? Häwitatud oli kujutus, mille ta oli loonud unistades ja suursuguselt. „Oh, see pole esimene kord, et mind suudeldakse!“ Pool mõrudust ja täis põlgust enese, tema ja kõikide meeste vastu. Seft ta ütles, et kõik mehed ühesugused olewat. Jean kirjistas hambaid selle pilke pärast, mida põlgab iga aus mees.

Kui Jean edasi ratsutas, tegutsedes tuhande mõttega, oleks ta peaaegu tihti käibunud teest mõbda soitnud, mis wiis läbi männapadrifu Rimi orgu. Jeani hobueesl sammus ees, ilma et end oleks ajada lastnud. Ja kui Jean jõudis harjani, oli pilgust sügavusse küllalt, et teda sadulast alla tuua. See tee oli äkiline, kitsas, täis kive ja terawaid murde nagu saag. Niipea kui ta oli alustanud koormatud hobueesli ja tujuka hobusega allaminekut, ei jattunud talle enam aega mõtteid rännata lasta, ja ainult harwa mõis ta heita pilgu üle seedrilatwade hiiglasuurele, sinisele kuristikule, mis maa-gas wajumas päikeses.

Riivid weeresid, tolm kerkis üles, seedriotsjad rakkusid, punase maa wäikesed lawiirid langesid mäest alla, kabusid plaksusid. Rimi serwal, kusti wiis tee alla, oli mäesein kitsam ja laienes lehwikuna, mida sügawamale Jean sammus. Satilisel wiis tee tuhat jalga alla, kusti mäesein terrassi moodustas. Siin kadusid seedrid ja kadapõõsad ja jälle katisid kõrged männad päikesele. Sügawates kuristikudes kaswas külluses nuustendam mets. Lähedalt kostis jookswa mee kohin, mis meelitas Jeani kõrw. Wärsked metsloomad ja karujäljed olid kõrwuti wanadega kessi teed.

Tee wiis ta kaljublokkidega ülekülmatud laia canoni, kus hiiglapuud oma lehestikuga moodustasid baldahiini, mis warjas päikesewal-

guft ja kus ilus oja wähtades woolas. Siin maitfes Jean weidi wett, mis oli sarnane Oregoni allikate weele. „Ah,“ hüüdis ta, „see on heal!“ See wesi oli puudest piiratud ja kaetud sambla ja sõnajalgadega; ning igalpoal olid metfajäljed, Grishy karu hiiglaljälgedest alates kuni orawa wäikeste, linnufarnaste jälgedeni. See lõhnaw, jahutaw murk Rimi all kutsus ta mällu Oregoni warjutad metfad. Jean tundis, et tal midagi ei saa puuduma, mis ta oli armastanud Cayadides. Mis aga tahtis see tundmus, et temaga polnud mitte kõik korras — see jalajana kahetsustumme — luurawa warju peletamatus? Ja siis säras uuesti terawamalt joonistatud kahe filma, kahe huule pilt, mida ta ei unusta.

Nii metfit ja käristatud kui oli olnud Rimi oru lainetaw maapind, tõelikkus näitas, et esimene mulje oli olnud kauguse petlikkus. Siin all walitfes tooreste, käristatud maside hiiglamööd. Jean ei leidnud mitte paar meetrit taseft maapinda. Kaljublokid, suured nagu majad, peitfid ta filme eest ojawoolu, kahetsja jalga pakfud männad katsufid teiste tugewamatega wõistelda; kuristik oli õige canon ja juhuslik pikk läbi lehestiku nägi Rimi punakalt läikima mäeharjana taewa ferkimat. Jean arwas wälja, et oli umbes kümme penikoormat Rimi all ära ratsutanud, enne kui maastik ja mets oma iseloomu hakkasid muutama.

Tee oli pööranud kirdesse. Kuristikude asemel nende punaste kaljuseintega ja uhke taimekaswuga esinesid lainetawad mäeharjad mitmesugufes suuruses; ja tihe seedrifasw astus kahanewate mändade asemele. Männad olid ammu kadunud. Kadakawõstistik andis ruumi ilusale manzanitiale; ja warsti ilmus lõunapoolsetel mäefülgedel katus ja haruline tamm.

Filma korraliku teeta oleks Jean küll waevalt jellest wõstistikust läbi tunginud.

Kui ta oli üle mitme wäikese oja jõudnud, tuli ta lõpuks kohani, kus tee lõppes wõi õigemini maanteeks muutus, mis kandis tiheda tarwitufe jälgi. Hobused, lambad ja wõised widad weel samal päewal siit läbi läinud olemas.

Maantee wiis nagu mäteegei alla orgu, kuigi mitte nii äkitselt, ja oli ümbritsetud seedriteft ja pinoniteft, mändadest, kadakateft, meskalist ja manzanitist. Äkki pööras täna wäerwa taha ja Jeani pilgud langesid wäikesele, awatud pinnale, mis oli kaetud rohuga. See roheline oas, kesk punakaid metfaga kaetud harju, näitas uut muudatust Lonto oru iseloomus. Selle oasigi taga hakkas maastik laienema, armalt lainetades, tumerohelised metfad wähelehuftid rohuga kaetud sihtidega, kuni Jean jõudis pikka, laia, hall-rohelisje ja mustendawate

mägedega piiratud orgu. Ta pulfid löid kiiremini. Ta nägi loomi söömas ja oru serwal blokkimaju ja karjaaedu.

Asundusena ei olnud Grassy Valleys kuigi palju elanikke. Omnid ja majad seifid kaugel üksteisest, nagu ei tahaks elanikud üksteist tülitada. Kuid ainus pood, kiwist ehitatud ja kandes samuti selle iseloomustawa üfkinduse pitjatit, näis Jeanile õige omapärane ehitus. Mitte just kindlus; kuigi ta polnud ehitatud kaitsesotstarbeks, jistki äratas ta selle mulje, eriti madalalt efsiküljelt waadatuna, kus olid tumedad, laskeaukude taolised afnad olaforgufes. Paar ilusat hobust olid tänapuude külge seotud. Tolm, mustus, wanadus ja pikk tarwitus iseloomustasid seda poodi ja lähemat ümbruskonda.

Jean wallandas ohjad, astus maha, sammas üles madalale werandale ja läbi ufke. Nägu, mis oli hall süngel tagaseinal, kadus, kui Jean sisse astus. Ta teadis, et teda oli nähtud. Bika, kauris madala poe eesruumis istufid neli meest, nähtawasti damemängu süwemult. Kaks mängufid ja kaks waatafid pealt. Üks neift, mees lahja näoga, üle keskmieste aasate, waatas nagu juhuslikult üles, kui Jean ilmus. Kuid see efsiw pikk andis küllalt aega, et kaft filma kohata, mida ta inktinttiwõselt kartis. Need filmad warjasid oma uurimat terawust; nad polnud uudishimulised ega sõbralikud; nad waatafid talle otfa, nagu poleks ta muud kui õht.

„Tere õhtu,“ ütles Jean.

Waheaja järele, mis näis Jeanile küllalt kaua kestwat, et äratada muljet, et mehed wõisid olla kurdid, ütles kõhn: „Kuidas käsi käib, Jäbel?“

Ta hääle kõla oli kuim, kerge, jahe, lafooniline ja kõlas jistki tähendusrikkalt. Jeani terawad meeled mõiftfid paljugi: Ükski neift tehhaslastest rippuwate sombreroodega ja pikkade wurrudega — Jean arwas kõhe neid tehhaslasteks — polnud teda warem näinud, kuid nad tundfid teda ja teadsid, et teda oodati Grassy Valleys. Kõik peale ühe, kes oli kõneleunud, hoidsid näod oma laiade, mustade kübarate warjus. Kirjult riidetatud, rewolwer wõöl, tolmused saapad jalas, äratasid nad Jeanis luurawa wõimu mulje, mille oli äratanud Colter.

„Kas on keegi nii lahke ja ütleb, kust leiad oma isa Gaston Jäbeli?“ küsis Jean kõige wiisafamalt.

Keegi ei pannud teda tähele. Näis, nagu poleks ta sugugi kõneleunud. Doodates, poole-niiski lõbu tundes, poole-niiski ärritatult, lasi Jean kiired pilgud läbi poe rännata. Ruum oli paistunud talle tühi, ja kui Jean waatas läbi pool-

hämarruse, nägi ta, et siit polnud palju leida. Rõõksugu kaubad ja kotid lamasiid kesi pikka, inetut letti; pikad, kiirelt valmistatud riulid jaotasiid oma pikkuse konserwide ja tühjade jaostkonadega; madal riul leti taga kandis padrunikasti ja selle kõrval seisis püss. Vaual lamasiid awatud kastikesed tubakat, mille lõhn ainult rummiga mõis mõistelda.

Jeani kiirelt rändam pill pööras meeste juure tagasi, kellest kolm tegutsesid määrinud damelauaga. Meljas oli temaga kõnelemine ja maatas talle otja. Ta silus kuivetatud lõuga paenivate käega, mis näis olevat harjunud rohkem sae kui adraga. See oli lõtv käsi; kogu mees nägi lõtv wälja. Kui ta üldse kõneles, sündis see aeglasel toonil. Ja ometi polnud Jean palju inimesi näinud, kes tas nii filmapilkelt oleks äratanud enesekaitse instinkti.

„Noh kindlasti,“ ütles kõhn tehhaslane, „wana Gass elab umbes penikoorem seal eemal.“ Neglase liigutusega näitas ta lõunapool; siis näis ta Jeani umistawat ja pööras tähelepanu mängu peale.

Jean tänas, lahkus rummilt, astus jälle sadulasse ja ajas hobueesli edasi. „Arwan, et olen täna wale talli juhtunud,“ ütles ta. „Kui mäletan isa õieti, oli ta mees, et sõpru wõita ja hoida. Tahaksin kihla wedada, et lugu halvaks läheb.“ Poe juures seisis mõned üsna ilusad ja mõnusad eluasemed, wäikesed majakesed mägede wahel. Maantee pööras läänepoolle ja Jean nägi esimest korda päikese lastumist Lonto orus. See oli punaste pilwede jära, ümbritsetud hõbeäärtega, ja tagaseinaks oli sügaw, leekiw kuld. Warsti kohtas Jean noort poissti, kes ajas enese ees lehma. „Hallo, Johnny!“ ütles ta lõbusalt ja kahelordse eesmärgiga. „Mu nimi on Jean Isbel. Jumala pärast, olen eksinud Grass Valley's. Kas ei taha Teie welda, kus mu isa elab?“

„Muidugi. Minge ainult otse edasi ja Te ei wõi mujale sattuda,“ wastas poisst röömsa naeratusega. „Ta ootab Teid.“

„Kuidas teate seda — poisst?“ küsis Jean, keda see naeratus soendas.

„Ah, tean seda. Kogu orus on teada, et Te täna tulete. Ma ise wiisin Teie isale selle uudise ja ta andis mulle dollari.“

„Ja kuidas teate, et täna tulen?“

„Kuulsin seda poes,“ wastas poisst usaldawa ilmega. „Mõned lambakarjased ajasid Greaves'iga juttu. See on poodnik. Ma istusin afna ees, aga ma kuulsin kõik. Keegi mehhiplane on täna Rimilt alla tulnud ja uudiseid toonud.“ Siin waatas poisst salaja ringi ja jatkas sofistades. „Ja selle mehhiplane on keegi sarnatud. Rohkem ma ei kuulsin, need lambakarjased tegid

wäga hapud näod. Üks neist, kui wälja tuli andis mulle jalahoobi, et wõtku teda kurat. See on õnnelikum päew meie loomakarjastele.“

„Mis see tähendab, poisst?“

„Ho, et enam kaua ei kesta ja Grass Valley's algab tubli wõitlus. Mu isa ütles seda ja ta ratsutas Teie isa poole. Ja kui asi müüd lõhkeb, siis olete Teie meie juures.“

„Ohoo!“ naeris Jean. „Mis kasu on Teil sellest, poisst?“

Poisst waatas heledate filmadega üles. „Ah, sellega ärge tulge. Kas pole Te indiaanlane, Jean Isbel? Kas pole Te jälgede otjija, keda ükski lehmawaras ei saa petta? Kas pole Te kindel lastja? Kas pole Te hullem kui Grislykaru wõitluses? . . . Noh, kas pole tõsi?“

Jean waatas meelitajale weidi kuivalt ja sõitis edasi. Nähtawasti oli kuulsus talle ette rutanud, mida raske oli tõeks teha.

Ta tulewase kodu esimene waade täitis ta südame röömuga. See oli suur, madal, lai blokk-maja metsaga kaetud künkal oru serval. Tagaküljel olid kuivid. Esiküljel aga paistis laiad karjamaad, kus lugematud loomad ja hobused sõid. Päikese lastumine katis pildi kirjude warwidega. Ses majas näisid elawat jõukus, küllus ja rahu; karjuwate hobueeslite ja ammumate lehmade tugewad häälled näisid Jeani terwitawat. Kusagil haukus koer Esmene, jahe tuulepuhang puudutas ta palgeid ja tõi enesega puusuitsu ja praetud singi lõhna.

Hobused karjamaal kihutasiid aia juure ja hirmusiid tulijale wastu. Ja siis nägi Jean kauguses pehmelt lastumal mäeküljel isa kõrget kaju — nagu ta oli näinud teda tuhat korda palja peaga, särgekäistes, pikkade samumudega astudes. Jean wiipas ja hüüdis.

„He, sa kadunud poegi!“ tuli wastus. Jah, isa hääl — ja lapsepõlwe mälestused kihutasiid mööda. Jean ajas hobu kiirelt ta juure. Ei — isa polnud seefama. Ta juuksed olid hallid.

„Siin ma olen, isa,“ hüüdis Jean ja siis hüppas ta sadulast.

„Kuidas see mind röömustab, et näen sind, Jean,“ ütles isa ja raputas ta kätt. „Ho, mis sugune suur mees! Sa oled kaswanud ja kui sarnane oled sa emale!“

Jean tundis raudses käepigistuses, uhte pea ulusas hoius, terawate filmade selges läikes, et isa julge waim polnud muutunud. Kuid harjunud naeratus ei wõinud peletada kortse ja warje, mis olid Jeanile wõõrad.

„Ija, olen sama röömus kui sina,“ wastas Jean südamlitult. „Mulle näib kaua olevat, et olime lahkus, müüd, mil sind jälle näen. Oled sa terve, isa, ja täitsa korras?“

„Pole kaebada, poeg Ratsutan ikka mee

fogu päew nagu wanasti. . . Tule. Ara mur-
retse hobuste eest. Nende eest hoolitsejate.
Tule inimesi teretama. . . Ho, nüüd oled lõ-
puks siin."

Maja weraudal ootas jalk inimesi Jeani
tulekut — meidi waitides, nagu näis. Suurte
filmadega lapsed seisid seal, aralt ja luurawalt.
Ta õe tume nagu wastas ettekujutusele, mis
ta mälus kandis. Õde näis suurem, naiselikum,
kui ta teda kallistas. „Oh Jean, Jean, olen
wäga rõõmus, et tulid.“ Jean tundis naiselik-
ku kartust olewiku pärast ja ühtlasi möödnud
aastate wastukaja. Ta mäletas veel tädi Mary't,
kuigi polnud teda aastaid näinud. Ta pool-
mennad Bill ja Guy olid wähe muutunud.
Bill oli isa sarnane, kuigi ta rohkem lõbusalt,
kui tõsiselt waatas. Guy oli wäiksem, kõwa
nagu kivi, loikawate filmadega pruunis, wait-
ses näos ja karjataswatjate kõwete jalgadega.
Mõlemad olid Arizonas abiellunud. Billi naine,
Kate, oli paks, ilus, wäike olewus, kolme lapse
ema. Teine naine oli noor, tugew naine, pu-
napealine ja tedretäheline, imelised kortsud
näos, mis kõnelesid kannatuslest ja jõust. Kui
Jean talle näkku waatas, tuli talle meele, et
talle keegi oli jutustanud selle elu kurbmängu:
Warajases nooruses olid apashid fogu ta pe-
rekomna tapnud. — Siis tulid wäikesed lapsed, et
Jeani teretada, aralt, kuid nähtawasti sellest
sünnimusest liigutatud. Kuid see polnud kõik:
Jean nägi kohe naiste filmis warje ja tundis
imelikku usaldust, mis ta sealolek tõi.

Peale õhtusööki läksid mehed kõrwaltuppa,
mis näis mugaw ja weetlew. See oli pikk ruum
maja fogu laiuses, hiiglasuure kivist kaminaga,
mabala laega, hõõweldatud puutüvedest, ja sa-
masuguste feintega, wäikeste afendega, mille
luugid olid seespool, ja isewalmistatud laudade,
toolide ja mattidega

„Ho, Jean, kas mäletad veel neid laste-
riistu?“ Kamina kohal rippusid kaks laia püssi
põdrasarme otsas. Üks oli muskeet, mida Jeani
isa oli kasutanud rebellide sõjas, ja teine pikk,
raske Kentuckypüüs kivist lufuga, millega Jean
oli lastma õppinud.

„Jah, usun küll, isa,“ wastas Jean. Õrnade
kätega, wallutud tuhandest mälestusest, wõttis
ta püssi maha.

„Sa käid selle wana asjaga meidi kohmetult
ümber, Jean,“ ütles Guy Isabel kuimalt. Ja
Bill ütles juure märkuse, mis pidi ütlemä, et
Jean oli Oregonis pidanud laiska ja pehmet
elu, ja jatkas siis: „Kuid ta kannab seda kuue-
padrunitist nagu tehhaslane.“

„Mu wäesel hobueeslil murdus peaaegu selg
padrunitite ja rewolvrite koorma all. Kuidas

tulid ja mõttele, isa, mulle kirjutada, et pean
fogu arsenaali kaasa tooma?“

„Tontos, mu pojake, on kõigel, mis on tu-
leriist, kolmekordne wäärtus,“ wastas isa.

Ta järe, aeglane hää näis naljatawat kõ-
net sumbutada tahtwat. Kohe tundis Jean pin-
gutatud atmosfääri. Ta wennad põlesid pala-
wikus, et uudiseid jutustada, ja ta isal oli äkki
ilme, mis tuletas Jeanile meele kriitilisi fil-
mapilke ammu möödnud aegadest. Kuid naiste
ja laste sisseastumine tegi lõpu sellele kõnelusele.

„Kõik tagasi ja andke ruumi,“ käskis Jean
majesteetlikult. „Mu armsad inimesed, te kõik
peate teadma, et et siin midagi on teie ees, mis
te harwa näete. Pakt, mida siin näete, kaalus
paarjada naela, kui ma ta õlal läbi Market
Streeti Friskosse tassisin. Laewalael warastati
ta mult. San Diegos sain ta tagasi ja koltsin
warga läbi. Ta kõikus San Diegoft Sumasse ja
ford mõttesin juba, et burro on kadunud. Siis
tuli ta Koloradoft Ehrenbergi ja rändas siis
postiwankri katusel. Rööwolid ajasid meid taga
ja ford, kui hobused nagu kuravid kihutasid,
langes ta peaaegu katuselt. Siis sattus ta ho-
buse selga ja pidi peaaegu selle tapma. Kuid
kõige hullem oli wiimane teekond, üle mäefuriz-
tiku, hobueesli seljas, keda maewalt weel fil-
mas mõisin pidada. Kuid lõpuks tuli ta pärale..
Ja nüüd tahame seda awada.“

Selle pika ja mõjuka kõne järele, mis tõs-
tis humi ja lapsed hulluks tegi, wallandas Jean
aeglaselt paki sõlmed ja päästis selle riidest.
Kolm, linase riide sisse nõbritud püssi pani ta
kõrwale ja nendega pika, wäga kaaluka paki,
mis oli kahe õhukesse, laia laua wahel ja mis
kõlises nagu metall. Siis awas Jean pika, la-
meda paki ja näitas tummaks jäänud lastele,
kes wahtisid waimustatud filmadega, hulk tore-
daid asju, millest nad polnud unõki näinud —
pildiraamatuid, suuharmoonikuid, nukkusid, män-
gupüsse ja ilusaid mängupistoleid, suu-
repärsi piipu ja jahisarwe ning lõpuks lasti
maiusustega. Nende pörandale laotatud wa-
randuste ees, mis olid liig nõiduslikud, et puu-
datatud saada, põlwitasid kaks wäikest poisji
ja nende õde. Kuid isegi sel imeilusil filmapil-
gul tundis Jean ähwardawat warju ilmsüütute
laste kohal, kes õmetul kombel metsikus maas
metsikul ajal ilma olid tulnud.

Kui ta õde, tädi ja uued wennanaised kingi-
tufti olid saanud, jäi weel wäike pakike, wiimane
kompus. Jean wõttis selle, tõstis ta üles ning
tahtis kõnelema hakata, kui ta äkilise mälestuse
tagajärjel tufjatas. Üsna selgesti nägi ta kachte
wäikest jalga paljaste warwastega, mis arakan-
tud mokasüünidest wahiwad, ja siis ümarikke,

paljaid, sümmeetrilisi fedraluid, verisets fratstitud ofastest. Neglaselt pani ta paki kõrwale.

„Jsa,“ ütles ta weidi ägedalt, „sulle ja pois-tele ei toonud ma palju kaasa. Mõned noad, piibud, ja tubakat ja siis sõiariistad.“

Sel filmapilgul ilmus kõrge kaswuga noor mees läwale. Oli näha, et ta on ratsanik. Kõik temas, isegi ta nägu, peale filmade, mõjus wanalt, need filmad aga olid noored, ilusad, pehme ilmega ja tumedad.

„Kuidas käsi käib?“

„Umm astus noore mehe poole; ja nüüd polnud waja Jeanile jutustada, kes see wõõras oli.“

„Jean, see on mu sõber Andrew Colmor“

Kui Jean tundis Colmori käepigistust ja ta filmade julget sära, siis ta rõõmustas, et Umm oli kinninud südame mehele, kes sarnanes nende perekonnale.

Lapsed, kuhjatud warandustega, saadeti maja kaugemas osas magama ja aegajalt kostus nende lobus naer. Jeani ümber kogus nüüd huwitatud kuulajaskond. Kui hoolsalt kuulataksid need üffitub pioneerid wälisilma uudiseid! Jean jutustas, kuni ta oli häälest ära. Kuulajad jutustasid tallegi mõndagi, mil polnud aset wähem lühidates kirjades, mis ta oli saanud. Kuid ainuiffi sõna lambatarja omanikkudest wõi lehmawargatest! Jean märkas seda ja mõitles seda tõsisemalt wõimalustele, mida tulewik näis warjamat. Ülbiselt mõõdus õhtu perekonna õnnelikus kooswiibimises, kellest kõik elawad liikmed osa wõtsid. Ja Jean märkas, et ta isa seda tõstasja imelikult, kartlikult, januse rõõmuga terwitab ja igas jutus selle juure tagasi pööras.

Lõpuks jäi Jean ijaga üffi.

„Urwan, et oled harjunud wabas õhus magama?“ küsis loomatarjanik ootamatult.

„Wijt küll.“

„Noh, ruumi on majas küllalt, kuid ma tahan, et sa wäljas magad. Tule, too woodi-riided ja püßs. Ma juhatan sind.“

Nad astusid werandale, kus Jean oma telgi ja tekirulli õlale tõstis. Ta püßs, mis oli sadulafestast, nõjatas ufje küljes. Ta isa wõttis ta kätte; tõmbas ta poolenisti wälja ja waatles teda tähtede walgusel. „Melikümmendneli, efs? Noh, pole midagi paremat, kui mehel on kindel käsi.“ Sel filmapilgul ilmus suur, hall loer ja muujutas Jeani. „See on su selfimees Shepp, pool hunti. Ta ema oli mu lemmik, farjakoer; ta isa suur metsahunt; meil kulus kaks aastat, enne kui ta maha nottisime.“

Dõ oli külm ja waikne, süngelt walgustatud kuu ja tähtede walgusest; heinalõhn segas end seeditre lõhnaga. Jean järgnes ifale ümber maja ja üle pehme rohuga kaetud künka seeditre-

metja ääreni. Siin moodustasid mitmed puud madalalt rippuwate, jämedate okstega tiheda, läbipaistmatu katuse.

„Poeg, su onu Jean oli Biggetti luuraja, üks suurematest rebellidest, kes on läänes elanud,“ ütles loomatarjanik. „Ja sa pead olema Tonto Isbelite luuraja. Urwan, et sul on sama raske kui su õndsjal omul . . . Tee omale laager haabade warjus. Sa näed kõik, ilma et sind keegi näeb. Wiimasel ajal on küll meie ümbruskonnas mõned koomilised asjad juhtunud. Kui Shepp kõnelda wõiks, oleks tal meile kindlasti palju jutustada. Bill ja Guy on wäljas maganud, wõõraid hobusejalgi jälginud, kuid mees, kes siin ringi hiilib, on nende jaoks liig kawal. Ses ümbruses on mõned nupukad luurajad, kel on kassifamm, Jean . . . Kolm päewa tagasi, hommikul, just koidu ajal, astun tagauksest ja seal lafeb üks neist minu pihta. Puudus ainult mecranndtolli peast. Homme näitan sulle kuulangu uksepiidas. Ja mõned hallid juuksesid klee- bivad seal juures.“

Jean sirutas kae wälja. „Need on ju pöö- rased lood, wanamees; sa ehmatad mind.“

„Pole aeg ehmatada,“ wastas isa rahulikult. „Muidugi on neil kawatus minust lahti saada. Ja sellepärast tahtsin sind koju . . . Sisse nüüd! Mine magama. Sa wõid kindel olla, et Shepp sind äratab, kui ta midagi haistab wõi kuuleb . . . Ja head ööd, mu poeg. Ma ütlen sulle, et täna öösel magan rahulikult.“

Jean wastas tapakesi ja waatas ifale järele, kui säraw, walge pea tähtede säras kadus. Siis kaugenes kõrge, tume kuu, üks langes kinni ja kõik oli wait. Koer Shepp laffus Jeani kätt. Jean tundis seda sooja puudutust teatama tä- mulikkusega. Ta istus filmapill oma rullil, ta mõtted keerlesid ifa weel kohutawa teate ümber. „Muidugi on neil kawatus minust lahti saada.“ Halwatus lahkus ta liikmetest. Jean asetab oma paki puutiwede wahel tumedasfe awaukse, ron- nis ise järele, tegi selle lahti ja walmistas omale aseme.

Kui ta lõpuks kõik ööks korda oli sead- nud, ohkas ta kergendatult. Kui tore kord pu- hata wõida! Rahu näis ta muiskleid põletawa koputanisega täitwat. Sahe, täheselge taewas, seeditre lõhn, kuule hulumine, waikus — see kõik oli meelte tõelikkus. Peale pikki rändamise- nädalaid oli ta koju jõudnud. Weel heljus ta ümber terwituste soojus, kuid seda näis jääne puhang ahwardawat. Mis oli tal ees? Wari ta tädi filmis, ta õe nooremates, wärskemates fil- mades — Jean ühendab seda oma isa traagi- liste sõnadega. Raugel oli hommit, mis oli ol- nud nii wärsk, kui ta oli laagri päikeseküllases metsas kofku pannud, ratsasõit läbi mäandade

pruuni sammastiku, määgivate lammasste viis, mis oli kutsunud peatama. Mõte pööras Ellen Gorthi poole. Oli ta teda alles täna hommikul tundma õppinud? Ta oli üleval neis metsades, magas mändade all tähefaras. Kes oli ta? Misfugune oli ta lugu? See metsik liigutus, kuidas ta õnne tagasi heitis, ta libedad sõnad ja kirglikult sõtendam nagu ilmusid Jeani silmade ette. „Eh! armas ta teistiti, kui ma mõtlefin,“ juurdles Jean. „Jgatahes oli ta aus.“

Ta mõttes hakkasid rahutult ringi käima, puudutasid ikka uuesti isa märkusi, kuni lõpuks uni last võimui sai.

Külm nina ta palet vastu, tasane haukumine äratasid Jeani. Suur koer oli ta kõrval, ärkvel, luuramas, pingutatud. Dõ näis edenenud ja koit mitte enam kaugel. Kaugel tões kuff; isamaja lähedusest vastas teine kuff. „Mis on, Shepp?“ sõjastas Jean ja istus üles. Koer nuusutas või kuulis midagi, mis oli ta loomule kahtlane, kuid Jean ei teadnud, kas see oli inimene või loom.

R o l m a s p e a t ü k k .

Koidu ht, suur, terava, sinakasvalge läitega, tore mas võimuis selge, õise taeva üle, rippus õr. umedate, uduste vallide kohal. Kuu oli kadunud ja kõik teisedki tähed olid kahtatunud.

Ukki kostis Jeani kuulatawasse kõrwa armurikaste kapjade plagin. See kostis lahtisest orust, lõunapoolselt kaljuseinalt. Shepp tegi, nagu ootaks ta ainult käsitu minema tormamisteks. Jean pani kae koera peale. „Tasa, Shepp,“ sõjastas ta. Siis tõmbas ta saapad jalga, heitis mantli õlgadele, haaras püüsi ja hiilis wälja. Shepp näis olevat hästi kaswatatud, sest teda täitis nähtawasti äge, loomusunniline iha ära joosta ja meelitawat saaki taga ajada. Jean pidas nüüd tõenäolisemaks, et koer oli haistnud mõnda looma. Kui mehed oleks lähedal hiilunud, oleks Shepp wiist sama walmas olnud, kuid Jeani armates oleks ta wähe, kui üldse soowi näidanud temast lahkuda.

Hommiku waituses kestis mõned sekundid, enneku Jean tuule suuna, mis oli waga kerge ja lõunast tuli, kindlaks oli teinud. Tõepoolest, see õrn tuuleke tõi enesega tasast kabjaplagina häält. Jean läks paremat kätt ümber isamaja ja hoidis end fogu äg seedrite warjus. Jga paari samnu järele peatas ta, et kuulatada. Esemeid wõis waewalt tumehallis hämaruses ära tunda, enneku nad lähemale tulid. Shepp awalbas tõuswat äremust pimedasse tühjuse joosta. Kui Jean majast umbes pool kilomeetrit eemal oli, kuulis ta tormawa loomakarja plaginat ja eemal wafika tasast ammuimist. „Ah!“

mõttes Jean. „Kuguaar, wõi mõni teine metsloom on sellele wafikale kallale tunginud.“ Siis lasi ta paugu õhku ja karjus fogu jõust.

Jean ruttas edasi orgu, risti ja rästi, et esiteks looma hirmutada, kes oli karja ehmatanud, ja teiseks haawatud wafikat otfida. Rohkem kui kord kuulis ta enese ees kiirelt põgenemat karja, kuid ta ei näinud teda mitte. Ta lasi Shepi lahti, lootes, et koer jäljed üles leiab. Kuid Shepp ei teinud häälteki ega tulnud tagasi. Hommit hakkas koitma ja kaswawas walguses otfis Jean, kuni ta lõpuks surunud wafikani jõudis; see lamas wäikeses, tühjas kraawis, milles wihmaajal wesi jookfis. Suured hundijäljed olid pehmel maal selgesti näha. „Hundid,“ ütles Jean, kummardas maha ja kattis laialisirutatud käega üheainsa jälje kinni. „Ka Oregonis oli hunte, kuid nad polnud nii suured kui siin . . . Tahaksin teada, kuhu see poolhant Shepp läks. Kas wõib teda usaldada, kui huntidega on tegemist? Usun waewalt, kui emahunt läheduses on.“

Jean leidis kahe hundi jäljed, järgnes neile, kuni nad rohu sisse kadusid. Warsti loobus ta otfimistest; ta puhkas wäikeses mäe harjal ja waatles päikeses tõusu; ja siis ei imestanud ta kaemini, miks ta isa kirglikeks ja jutukaks muutus, kui hakkas kiitma selle haljendawa oru ilu, seisufohta ja wiljakust.

Hommik oli särawalt hele, härmatis hiilgas niiskeil kiwidel. Grass Valley säras nagu pooleeritud hõbe, kaetud lugematutest mustadest plekkidest. Burrod karjusid üksteisele ebatõlawaid terwitusi; warsad mängisid aafadel; hobused hirmusid; lehmad ammuisid. Siinise suitju pilw rippus madalalt ta isamaja kohal ja hahtus aeglaselt õhus. Kaugel orus ratsutasid ratsanikud küla poole. Jean waatles neid järelmõtlemalt ja ütles enesele, et talle on määratud kõiki uusi ja wõõraid inimesi umbusaldusega kohata.

Kauge küla kohal paistsid tumerohelised eelmäed, mis wiisid sakiliste kaljude juure, ja need lõppesid Riniga, mis oli punane, mustendawa metsjaga kaetud mäesein, ilus hommikuses päikeses, ükfit, lõbus ja salalik tasase filmapiiriga wõrrelbes. Mäed, mäeahelikud, tundmatud kaugused sifaldasid enesest meelituse Jeanile — meelituse tulla, otfida, uurida, leida — — —, kuid weel iialgi polnud metsik taewakaar teda nii ahwatlenud kui see. Ja piinawalt ärkas, see tasane, ebamäärane tundmus, mis oli eile õhtul temaga puhkama läinud. Ta pidi end wägisti tagasi hoidma, et juurdlewast meeolust lahti saada.

Tagasiteel walis ta orukülje, et isamaja päewawalgel näha. Ta isa oli festmalt ehitatud; ja selle pika, kindla, luulelise blokkmaja

ajaloos mõis nähtavasti kolm ehitusajajärku märgata. Kuid ainult vähe oli tarvitatud naelu, vähe puid, mis olid saetud, ja mitte fugugi klaasi. Tugewad ja osavad käed, kirmed ja saag olid peaaegu ainuüksi selle Jäbelite elumaja püstitanud.

„Tere hommikut, poeg,“ hüüdis rõõmus hääl werandalt. „Kuulsime su pantu; ja su neljakümnenelja kõla oli meile sama armas kui mai-küll.“

Bill Jäbel vaatas üles sadulawöölt ja küsis naljatades, kas Jean õhseti üldse magab. Guy Jäbel naeris ja pilgus, millega ta Jeani vaatles, oli see lugupidamine.

„Sa wana indiaanlane! Oled kedagi taga ajanud?“

Jean jutustas oma wäikesest awantüürist huntidega.

„Hundid,“ ütles wanamees. „Jah, hundid, pantrid ja karud — ja kabejalgsed rõõmlid teisest raasist — nad läksid mulle läinud aastal ligi wiistuhat dollarit maksma.“

„On see tõsi?“ hüüdis Jean ehmunult. Tema ole oli see summa wäike warandus. „See on ju hirmus, wanamees. Ja kus olid su karjased, su cowboyd? Ja Bill ja Guy?“

Bill Jäbel raputas ägedalt rusikat Jeani suunas ja wastas tõsiselt, sest nähtavasti oli see ta õrna kohta puudutanud: „Kus mina ja Guy oleme olnud, hm? Oho, mu armas wend Oregonist, me oleme siin olnud, kõik need aastad, magasime umbes kolm tundi päewa ja õõ kessel — ratsutasime saapad lõhki — ja ometi ei wõinud me kahju wähenhada.“

Rõõmus hüüe kõigist katkestas meeste juttu.

„Ginele.“

Õbögi kessel kõneles wana loomakarjanik Willi ja Guyga tänasest päewatõõst; ja selle kõne läbi sai Jean aimduse isa majapidamise suurusest. Peale einet näitasid Jeani wemmad põlewat huwi unte püüfide wastu. Need pakiti wälja, puhastati ja wõeti proowimiseks kaasa. Kolm püüfi olid Winchesterpüüfid, kaliber 44, tulewiist, mida Jean kõige paremaks pidas. Ta proowis neid esimesena ja paugud, mis ta lasti, rahuldasi teda ja panid teisi imestama. Bill oli kasutanud wana Henrypüüfi. Guy ei eelistanud ühtki erilist püüfi. Loomakarjanik ise oli truu kuulsale wanale, ühe laenguga pühwlipüüfile.

„Ho, ma jään wiist küll tema juure. Sa ei wõi wanale koerale uusi kunsttükke õpetada. Kuid teie, poisid, walige neljakümneneljalised ja harjutage, kui näete mõnda lehmawarast.“

Jean leidis, et oli raske weenduda, et see huwi tulriistade ja lastekindluse wastu oli tingitud ähwardamast hädaohust. Püüfid olid pioneerile sama tähtsad kui abrad, ja nende osam

tarwitus oli rekord, mida iga piirielanik püüdis saawutada. Juba wanasti oli walitsevad Jäbeli perekonna liikmete wahel sõbralik wõistlus. Õfegi Ann Jäbel oli hea lastja. Jean hakkas lootma, et ta isa kiri oli weidi liialdatud ja etta heidutawad sõnad eile õhtul „muidugi tahawad nad minust lahti saada“ ainult tujukast püüdest tulid, asju halwas walguses näha. Kuid kuna Jean alles katseid tegi selles lootusrikkamas waates weenduda, tulid talle meele mitmed märked tehhaslaste eriliseft kuulsuseft, mille eest nad wõlgnesid tänu oma laste-osawusele, sõdadele ja lõppematule waemle.

Oregonis olid Jäbelid elanud usinate ja rahuliste pioneeridena, kes olid kõigist riikidest kokku tulnud; muidugi, elu oli olnud karm ja lihtne ja oli olnud juhustlike lastmisi, kuigi ükski Jäbel polnud ualgi inimest tapnud. Nüüd aga olid nad metsikumaal ja üksikul maal, oma suguste meeste keskel. Jean kartis, et ta lootus oli ehk ainult ebamäärane tundmus; siiski peletas ta imelik, juurdlewa meeleolu eemale ja pidas kindlasti heledamast waateft kinni. Ükskõik, kui halwad tingimused walitfised Grafs Valleyks, neile mõis wastu astuda tarkuse ja julgusega, kindla teadmisega, et nad kaowad paratamatult. Jean ei lahtnud mõelda wana, saatusliku seaduse peale, et teatawatel, metfikutel aegadel ja lääne metfikutes kohtades teatawad inimesed weel pidid kaduma, emekui halwad tingimused muutufid.

„Ho, Jean, ratsuta furd poistega üle karjamaa. Otsi mõned naabrid üles, eriti Jim Blaisdelli. Waata nende karja; ja wali omale mõned hobused wälja.“

„Nägin juba oma hobust,“ seletas Jean kiirelt. „See on kinnel.“

Õfimese mulje tõttu nimetas Jean hobuse „Walgeninaks“ ja armus sellesse loomasse, enne kui ta weel ta seljas oli ratsutanud. Walgenina näis elaw ja siiski pehmeloomuline. Teda ei olnud keegi ratsutama õpetanud, waid ta oli kaswatatud. Tal polnud kogemusi lõõkide, pittfjade ja kannistega. Ta tegi heameelega, mis ta ratsanik talt nõudis.

Karjamaade taga algas õige aas ja Jean nägi, et haljendaw muru oli kaetud tuhandete loomadega. Waatemäng oli mainustaw. Jean lasti end wendadel igalepoole juhtida; nad kohtasid mõningaid isatalus teenistufes olewaid karjaseid wõi ratsanikke, nende hulgas ka tugewat, hallijuufelist meest, kelle filmad paljust ratsutamiseft tuules, päikeses ja tolmus punetasid ja pilukile olid. Ta nimis oi Everts ja ta oli poisi isa, keda Jim oli kohanud küla läheduses. Everts hiilis parajasti huntideft tapetud wafikat. „Jah, kuulge, Jean Jäbel,“ ütles

Tallinna linna esimene kodanik **A. Uesson** kauaaegne linnapea pühitses 12. jaan. 1929. a. 50. aastest sünnipäeva.

Everts, „oli aeg, et tulite koju. Teil on film jälgede jaoks, nii jutustatakse meile vähemalt. Noh, ehk tabate Old Gray, üksiklase hundi, kes feda siin tegi. Wimaase kabe kuu jooksul on ta üheksa wafikat ja noort lehma maha murdnud, nii palju kui tean. Ja me pole veel kewadist ülewaadet teinud.“

Grass Valley laienes kirde poole. Jean poleks heameelega tahtnud riutpenikoormate arwu wälja arwata; kuid mitte hiigla maa-ala, waid loffawad pajud tegid maastiku toredaks. Selle oru osa läänepoolsel küljel olid mitmed karjaomanikud elumaju ehitanud. Jean kuulis, et loomakarjanikud olid elukohaks walinud wäikesed, eelmägebe wahel leiduwad orud ja amatud sihid, kus leidus rohku ja wett. Igal suwel tulid mõned uued perekonnad juure.

Blaisdell tuletas Jeanile meele tehaslaste lõwitüüpi nii laia, julge näoga, juure pealuuga, millel kaswas lakana kohewile seisew, kollane juuks, kui ka kõnewiisiga ja ehitusega, mis tunnistust andsid ta südame laadist. Ta polnud nii wana kui Jeani isa. Tal oli kõmifew hää, rääkis sama aeglaselt, mis iseloomustab kõiki tehhaslasi, ja sinised filmad, milles ifka weel

nooruslik tuli sätendas. Ta oli filmapaisiwaks wastandiks kõhnale, kondilisele, terawate lõugadega ja terawate filmadega meestele, feda Jean oli tehhaslaste tüübina iseloomustanud.

„Ho, Te olete öele sarnane,“ ütles Blaisdell. „Wõite feda komplimentidiks pidada, noor mees. Mõlemad tuletate ema meele. Kuid Te olete Isabel. Kaugel Tehhases on mehi, kes ialgi ei kanna kinnast paremas käes ja wõtku mind tont, kui üks neist meestest Teile äkki wastu juhtub: ta hakkab uskuma, et hauad on awanenud, ja haarab warsti lasteriista pihku.“

Blaisdelli naer kõlas sügawalt ja meeldivalt; nii istutas ta Jeani wastuwõtlikku loomusesse imelise pildi kadunud Isabeliteft, mis ahwatles järele mõtlema

Ra ta järgnewad märkused olid Jeanile wäga huwitawad. Tonto oru omandamine tehhaslaste poolt oli tihti harutatud kõneaineks. Ta oma isa oli tulnud siia esimese pioneeride rühmaga, kes tuli lõunast, et üle Reno kitsuse Magatzjalide orufuristikku jõuda.

„Nus, kes tuleb wäljast, saab esimesed muljed Tontost felle järele, kuidas nägid wälja esimesed asunitud, feda ta kohtas,“ seletas Blaisdell „Ja ma olen weendunud, et need esimesed muljed ennast ei muuda. Noh, kuulsin isa jutustawat, et ta wanfris oli hulk mehi, kes olid Tehhasest wälja aetud, kuid ta wandus, et ta nende hulka ei kuulunud. Ja nii on see jutt fakstümmend aastat püsinud maksuwes kõigi tehhaslaste juhtes, kes wälja ründasid, peale sarnaste kurjas kuulsuses olewate lehmawaraste nagu Daggs ja tema taolised. Muidugi on siin mõned wiletsad mehed. Siin pole seadusi. Omandus tähendas enne rohkem kui mitte. Ükski wäike asundus ei wõi küllaldaselt loomi pidada, et töölistele maksta.“

Aljal, millest kõneles Blaisdell, polnud palju lamba- ja lehmakaswatajaid Tonto orus, kui arwestada hiiglapinnaga. Need wähesed aga olid maa-ala metfikuse tagajärjel sunnitud elama Grass Valley ja selle ümbrustomas. Muidugi muutusid, niipea kui elanikkude arw kaswas ja karjakaswatus suurenes, karjamaa- ja weteõigused wäga tähtsaks.

Lambakarjanikud ajasid suwel karjad üles Rimile ja talwel alla orgu. Lambakarjanik wõis koguda mõni tuhat lammast loomakarjaniku asunduse ümber ja feda niiviisi waeseks teha. Karjamaa oli waba maa. Lambakarjanikud wõisid sama õigusega oma karju karjamaale jaata kui loomakarjanikudki.

(Järgneb.)

Elife.

Läti kirjanik Rudolf Blaumann.

2

Ja nii juhtus tihti ja tihemini, et Andreem, kuna isa äriasjus kodust eemal oli, üheskoos Pauliga külastas lord kõrtsi, lord neidusid, lord tantsupidusid. Kuid ta jatkas seda, kui isa koju jäi. See lubas ju pojale tantsupidule minna ja viimane oli nüüd nii tark, et teataval ajal koju tuli. Aga kas ei või tantsupidule minnes eeskida ja mujale sattuda? Kas ei aidanud mõnikord sellestki, et end tantsupi peal weidi näidati ja kohe jälle kaoti . . . Ja Andreem magas ju omas toas ja nägi ühel päeval, kuidas kass läbi arvatud akna sisse ja välja hüppas . . .

Jah, nii tuli, et Andreem, kuna ta isa ifka rõõmsamini tulewikku waatas, ifka tugewamalt sattus fergemeelsuse mõrku, ifka kaugemale taganes teelt, millel ta Koplaini arvates kõndis.

Küll kerkis Andreemi rinnus mõnikord ähwardam hää, mis ütles: ja ei tegutses dieeti, et isa petad, küll lõi ta süda mõnikord imelihtelt, kui ta aimduseta isale häbematuid walesid näkku ütles; kuid ta rahustus kergesti, welses enesele, et wanamees teda ju selleks sunnib, keelates talle lõbusid, milleks õigustab teda noorus.

Kuid täielikult ei wõinud ta oma südame-tunnistust fiiski rahustada nagu endisel ajal. Kui ta warem midagi oli warjanud isa eest, siis oli ta mõttega rahustunud, et ta eht, kui ta seda kuulda saab, mitte pahane pole. Nüüd teadis Andreem kindlasti, et tegutses isa wälja kassa wastu.

*

Oli jälle suwi, suure laada eelõhtu. Kõik kõrtsid olid täis mustlasi, loomakauplejaid ja kõiksugu rahwast, kes kõik hommest päewast auksal wõi autul wiisil kaju saada soowisid. Ka Koplaini talu lähedal olem kirjufõrts oli inimesi täis.

Koplain polnud kodus, waid linmas. Kira sõites oli ta pojale kordumalt öelnud, et kui ta tagasi ei tule, sel õpsel enne ja pärast laata walmaks hobuseid, sest nagu teada, on hobusewargad neil õil kõige agaramalt tööl. Sellepärast rippus ka, kui Andreem ja Adam õhtuhämaruses hobuseid õitsetulele wiisid, wiimasel püss üle õla.

„Mis läigib seal nagu hõbe?“ ütles Adam kaewust mööda ratsutades, millest selle kauguse tõttu ainult sõõgiks ja joogiks wett toodi, „see näib olemat raha.“

„See on wõti,“ wastas Andreem, hobuselt

karates ja ejet üles tõstes, „meie kapi wõti—ema on ta ära kaotanud.“

Ta pistis selle tasku.

„Ma nõuan kõrget tasu, kui see on teie raha-kapi wõti,“ naljatas Adam ümber pöörates.

„Ma ei tea, kas ja seda wõid, kui leidja tasu raha järele tuleb mõõta, mis on kapis.“

„Noh paar sada seal ifka on!“

„Ei wõi öelda, ja tead ju, isa peab mind halwaks rahalugejaks ja teeb seda sellepärast ifel“ naeris Andreem. —

Kui hobused koplis olid ja Adam tule teinud, ütles Andreem wähe aja pärast:

„Kas tead, midagi, Adam? Ole nii hea ja jää wähe hobuste juure. Tahaksin heameelega kõrtsi joošta ja järele waadata, kuidas seal lood on. See pole ju kaugel ja kirat wähepeal hobuste järele ei tule! Unine ja ju ka pole ja ma olen teinekord sulle walmis tasuma.“

„Täna õhtul ja minna ei tohiks!“ ütles Adam.

„Kuidas? Mispärast mitte? On sul hirm waraste eest?“

„Seda mitte, milleks on mul see,“ — ta lõi püssile — „waata! Kuid mulle näib, et tuleb äike. Õht on raste ja — waata sinna. Ta näitab lõunasse, kus sünged pilwed kuhjusid. „Wihm üllatab sind teel ja sul on ainult õhuke kuub.“

„Ah, kuni pilwed üles tulewad, olen juba tagasi, nad ei liigu peaaegu sugugi!“

„Nende pilwede käitu pole kerge arwata,“ wastas Adam, kuiwi puud tulle heites, „nad wõiwad kiirelt kogu taewa katta. Jää parem, tule, wõni mu kindla, paksu mantli alla ja ajame juttu — mis seal siis õieti näha on!“

„Ütle parem tõtt: sul on hirm waraste eest!“ ütles Andreem.

„Õigu, mine, kui niiviisi arwad!“ hüüdis julane, weidi pahane, et ta julguses kaheldi.

„Noh siis: nägemiseni!“ ütles Andreem ja ruttas minema.

Õõ oli wäikne, nii et Adam ta kindlat sammumeele kawa kuulis.

„Teda üllatab äike,“ ütles ta enesele, „täna see warsti teine, sest niiviisi see kawa ei kesta. Waene pois, waesed wanemad!“ Ta õhtas ja wajus tulle wähtides mõttesse. —

Kui oli umbes pool filomeetrit käinud, seifatas Andreem suure kuuse ees, mille alumised õksad maad puudutasid. Uurimist waatas ta nen-

dest läbi, kuid oli juba nii pime, et peaaegu midagi enam näha polnud.

"Tere õhtul!" ütles seal hääl ja Pauli fogu lahkus puutiuvest. "Näsed ja aga oodata! Mõtlesin, et sa enam ei tulegi!"

"Pagan, kuidas see sulle pähe võis tulla? Millal olen oma sõna murdnud, mis?" ütles Andreew sõbra kätt raputades, "kui Adam mulle wabadust poleks annud, mida ta wist heameelega ei teinudki, siis oleksin tulnud, et seda sulle öelda!"

"Ja üksi ma kõrtsi ei lähe," ütles Paul, "ja nimelt kahel põhjusel; esiteks on mul wäga wähe raha ja teiseks, ilma sinuta — sa tead juba! Sa Andreewi käewarrest kiini wõttes, hakkas ta minema."

"Kuidas on lugu su kassaga?" küsis ta weidi aja pärast.

"Ta põhi on nähal" naeris Andreew, hirmus mõõn! Minult waewaga wõisin weidi kofku kratšida, millest aga jattub, et meil täna õhtul päid soojaks tehal!"

"Ei, seda ma ei arwanud!" ütles Paul sõpra aeglasemale käimisele sundides. "See on pahal Kuule, unustasin seda sulle wiinati teatada: Marija Deepkähj peab olema hull! Mõtlesin ometi, ta ütles, et pean sulle ütleva, kuna ta sind enam ei nägewat, et ta ei taha kauemini oodata wiiekümne rubla peale, mis oled talle lubanud — mõtle, mitte kauemini kui mardipäewani! Sa wõtku raha, kust tahad, ja kui sa ei maksa, läheb ta su isa junre!"

"Ta pole õige aru juures!" hüüdis äkki Andreew hirmunult ja seisatas, "tõepoolest see isik on hull! Kust pean nii palju raha neil aegadel wõtma?"

"Ma ütlesin seda talle ka," ütles Paul, "ta wastas aga, et see talle korda ei lähe, ta olla kaua küllalt oodanud ja wajawat raha."

"Sumala eest, siis läheb mul halwastil Kuid kuidas wõib ta nii hirmsalt ähwardada? Kas on ehk keegi teba minu wastu äsitanud? . . . Nii palju rahal! Wiiskümme rubla muretseja, kui ma ei tea, kust wiiskümme kopikat wõttal! Sinu abi peale ma enam loota ei wõi!"

"Kahjuks mitte," wastas Paul kurwalt, "sa tead, kui raske mul oli esimest wiitkümme sinu jaoks kofku kratšida — ja tookord olid paremad ajad. Küll on mul mõned rublad mu endiste peremeeste juures, kuid neid on saada wõimatu. Peale selle on mul enesel pigi — pean wist Mada Sehtmali kosima!"

"Mine ometi, mine!"

"Mis teha, halwad ajad!"

"Pigi, hirmus pigi!"

Täff aega sammusid mõlemad waitides. Igaüks mõtles oma mõtteid.

"Ah — küll Sumal hoolitseb! Mis seal palju muretsejal!" algas Paul meesti.

Andreew ohkas ja ei ütelnud midagi.

"Tuleb katsuda passu kringlinaist maha lüüa!" ütles Paul äkki naljatawalt, nagu teemad fergemeelsed tihti, "öeldakse, ta olla rikas ja siis oleksime aidatud."

"Kuidas wõib sarnaseid rumalusi rääkida!" ütles Andreew, kellele see ei meeldinud.

"Ah, ära usu, et sul luban kaua sarnase lolluse üle pead murda," naeris Paul. "See rikaks meil fogu õhtu. Tuleb aeg, tuleb nõu. Mardipäewani on weel nädalaid, nii kaua aja jookkul wõib mõndagi teha. Sellepärast julgelt, wend! Kuuled, kuidas kõrtsis elu kihab nagu mesipuu?"

Kuid kas tuli tümisew toon tõesti kõrtsist wõi taewast, ikka mustemaks ja mustemaks muutuwast pilwesi? . . .

*

Kui ta oli sülenud aidad ja piimafambri, jäi ema Koplain weel silmapilguks õue ja waatas üles tumeda, aeglaselt kasvawa pilwe poole.

"Me saame täna õösel äikese ilma," pomises ta; "arwasin seda, pääsufesed lendasid fogu õhtu wäga madalalt ja wihmalind hüüdis metsas. Misfugune raske, rufum õht . . . ta lamab luupainajana mu rinnal! Ah . . . kui imelik on mu süda, üzna imelik . . . Külm! Kust tuleb see jahne tuulesõht, mis mind haaras? Sa siis jälle wäljakannatamatu kummus!" . . .

Wärin läbistas ta liikmeid, ta astus majja, pani wõtmed käest ja istus siis peretoas õhtust jõõma.

Kuid ilma toitu puutumata pani ta lusika jälle ära.

"Perenaine, kas Teile pudru ei maitse?" küsis tüdruk, kes oli walmistanud õhtusöögi. "Näun, et keetsin ta ometi hästi!"

"Mul pole täna õhtul isu," wastas perenaine ja läks pererahwatuppa. Seal seisis kapp, selle taga oli Andreewi woodi. Perenaine astus woodi juure, tegi selle üles ja siis alles tuli talle meele, et Andreew sel ööl hobuste juures wäljas magab. Kui hajameelne oli ta täna! . . . Ta astus teise tuppa. See näis talle tumeda pilwe imelisel walgustusel wõõras ja tühi. Kuid ometi oli seal kofku nagu alati! Tema ja ta mehe woodid, laud, toolid — midagi polnud kohalt nihkunud. Mis pärast waltises siin sarnane waitus? Kas ei seisnud kell? Dige, keegi pidi ta seisma pannud olema. Ta puudutas kaalusi, mis mõned korrad edasi ja tagasi liikufid ja siis uuesti seisma jäid. Jälle

fama õudne waitus. Seletamatu hirm tuli perenaise üle, ta läks ruttu peretuppa tagasi.

„Ma ei tea, mis sünnib,“ ütles ta pere-rahvale, „kuid mul pole hea olla. Kas lööb meil täna õffel wälk sisse või warastatakse meie hobused? . . . Peterit, ja wõiksid sinna josta ja Andreewile ja Adamile öelda, et nad hobuseid hästi filmas peaks! Sarnastel öödel ei või küllalt walwas olla.“

„Perenaine,“ ütles Adami isa, end woodis üles ajades, „ära lasse wäsinud karjapoisil asjatuid sanime tehal kui Adam üksigi oleks hobuste juures, siis ei warastata neist ühtegi, selle eest mahtutau minal!“

„Noh, ära siis mine, Peterit. Kuid loomad peawad saama laudast aetud, loomad ja lamabad. Mine Peterit, minge tüdrukud, aidake, kes teab, mis sünnib!“

Perenaine istus pingile, et tüdrukuid oodata.

„Kui peremees ometi juba kodus oleks,“ hüüdis üks wanaeit murgast.

„Jah, kui ta oleks kodus!“ ohkas perenaine, „see on ka minu soom. Oleksin siis palju rahulikum. Teel võib paljugi juhtuda. Ehk on tal õnnetus olnud ja mu süda aimab seda ja on sellepärast rahutu.“

„Sumal kaitsku ja hoidku teda!“ ütles Adami isa, „perenaine, ära nii kõnele!“

Seal käristas, kitsas, walge, usfitaoline wälk sünge pilwe ja kadus.

Wanamees tegi ristimärgi.

„Sumal olgu meile kõigile armuline!“ pomises ta.

„Mu Jeesus Kristus!“ palus waljult kartlik hää.

„On talliüksed ka korralikult lukustatud?“ küsis perenaine sisseastuwatelt tüdrukutelt wäriwal häälel.

„Jah,“ wastas üks. „Kuid perenaine, Teile on wist weri pähe tõusnud, kas Te ei jooks klaasi külma wetti? Toon selle koha.“

„Tee seda, mu tütar, ehk aitab see.“

„Ta jõi, läks siis sisse ja katsus magada. Asjatu! Niipea kui ta filmad sulles, wälkusid filmade ees tuleleegikesed, mis tulid ja kadusid. . . Ta tõusis, awas akna, et märskse ehk tупpa pääseks; kuid wäljas walitses fama rusumus, mis sees — ta sulles akna jälle.“

Ahjuäärele istudes, pani ta käed kofku ja hakkas waimuliku laulu salme üles ütleva. See rahustas teda weidi, ta filmalaud langebid peagi raskest alla, — ta uinus fergelt.

Ükki ehmatas ta karjatusega üles — tuba oli heledasti walgustatud, maja põles. Ta tah-

tis wälja tõtata, et peret ärutada — seal seis ta mees läwel, põlew küünal käes.

„Mis on? Mispärast ja karjusid? Kas ei ole sa terve?“ küsis peremees, waadates ehmunult naise fahwatusse, muutunud näkku. „Kõnele ometi, Marija!“

„Sumalale tänu, et oled kodus!“ hüüdis perenaine ülestõstetud kätel, „Sumalale tänul! Mul langeb kiwi südamele, jah, nüüd on jälle kõik hea. Kui sa teaks, kuidas minu eest mures olin — oh!“

Mõned pisarad weeresid ta põski mööda alla.

„Sa oled haige,“ ütles peremees murelikult, „kõnele, mis puudub sul?“

„Ei, ei,“ wastas perenaine rahustudes, „ma pole haige, see oli mure minu pärast, mis mind nii ärritas.“

Ta kuwatas pisarad ja istus uuesti ahjuäärele.

Peremees ajas mantli maha, wõttis selle taskust midagi läikivat ja pani selle lauale.

„Sa pole siis haige?“ küsis ta mantlit ära pannes. „Sumalale tänu, kuid mulle näib, et sul mulle halba on teatada. Kas kodus on kõik korras — kus on Andreew?“

„Kodus on kõik nagu emme, Andreew hoiab Adamiga hobuseid,“ teatas perenaine.

„See on hea, Sumalale tänu!“ ütles Koplain. „Kogu tee tundsin hobuste pärast hirmu. Kuid nüüd pean ostud ja wankri kindlasse kohta wiima; warsti on äike käes. Ma poleks meel kodus, kuid et tasi pääseda, kiirustasin ma.“

Peremees tõi nüüd hull mitmesuguseid pakke sisse, mis ta osalt lauale, osalt toolidele ladus, ja läks siis jälle wälja.

Perenaine tõusis ja astus laua juure. Esi-
mene asi, mis talle filma puutus, oli wäike, uus pistol, mis polnud sisse pakitud. Perenaine wõttis selle ja waatles seda igast küljest. Ta polnud weel iialgi pistolit käes hoidnud. . . Kui sõbralik näis wäike tuleriist, kas wõis ta tõesti surma tuua? Kuidas wõis surm sellest wäikestest, ümarikust augukestest wälja roomata — juur, hirmus, halastamatu surm? . . . Kas selle üle ka need imestasid, kes selle kena asja rinnale tõstsid ja teadsid, et surm nad järgmisel filmapilgul on neelanud? . . . Kuid kust tulid talle kõik need imelikud mõtted, warem polnud ta iialgi nii mõtelnud. Ehk oli ta siiski haige, nagu ta mees ütles? . . . Pidi ta selle tuleriista läbi oma elu kaotama? . . . Ta wäristas end, pani pistoli ettewaatlikult lauale tagasi ja awas ümariku paki. Miits Andreewile, siidrirätik temale. Esi-
mene siidrirätik! Siitamaani

oli ta kannud ainult sifirätikuid nagu kõige waesemad tüdrukud. Nüüd oli ta teiste pere-naiste sarnane! Ei — nüüd oli ta esimene nende seas! Seft kes wõis wõrrelda end Koplaini perenaifega, kui ta pühapäewal kirjku läks, ilu-
sasti riietud, enefe kõrwal poeg, tugew kui tamm, ilus kui päew? . .

Nõrk, tumedalt urijew toon wärikses õhus. Beremees astus tuppä.

„Wanfer on warjatud, hobune lufu taga,“ ütles ta, „ja nüüd magama. Ah — ja oled juba oste waadamud!“

„Jah, kellele muretsefid ja ilusa pistoli?“

„Enefele. Tead, sellise tuleriistaga on julge sõita. Sõitsin seekord täitsa üksi üle Rängerni mägede, kuid ei tunnud wähematki hirmu. Kui olin õnnelikult üle jõudnud, lasin ühe paugu õhku, et pistolit proowida, see kajab hästi — waljumalt, kui wõib oodata sarnaselt wäikeselt tuleriistalt. Kuid anna mulle kapi wõti, tahan ta weel täna õhtul ära panna.“

„Olen wõtnud kaotanud, see wõib ka ju homme sündida“, wastas perenaine, kui oli as-
jatult kahe kleidi taskud läbi otsinud.

„See küll.“

„Kuid kas ei taha ja süüa?“ küsis naine.

„Ei, magada, magada on kõige parem sarnase sõidu järele!“ ütles Koplain ja kustutas tule.

Kuid kuigi ta oli wäsinud, ei uinunud ta siiski raskelt, olles ärewuses naise imelise rahutuse pärast.

Uite tõusis kõrgemale ja kõrgemale.

*

Kuna Koplaini talus kõik wäiksemaks jäi, muutus elu kirikulõrtsis ikka elawamaks, ikka lõbusamaks. Mõned laulsid, mõned tantfisisid, mitmed jõid lärmitsewalt wendlust ja wandusid üksteisele igawest sõprust, mis oli unustatud, enne kui uim kadus, mille kestel nad jeda olid teinud. Mõned mängisid kaarte. Üks osa külalisi oli suures kõrtsitoas, teine — kõrtsniku waltitud külalised — wäiksemas kõrwaltoas, kuhu mitte igakõik ei pääsenud.

Gelostatute seas, kes wõisid siia mammona pühadusse astuda, olid ka kõrtsniku mõlemad intiimsed sõbrad — Andreew ja Paul.

Hõõgurwate peade ja läikivate filmadega seisid nad seal, toetudes seinale ja waatafid mängu. See oli wäga huwitaw. Reegi tედրետահeline piparfoogimüüja oli palju taskuraamatu enefe ette lauale asetanud, millest tõmbas ühe kümnerublalise teise järele, nagu ei wõiks tas-
kuraamat ialgi tühjeneda — ja kaotas —

seft ta oli tugewasti purjus. Teati kõnelda, et ta enne jeda teisel laadal üle kolmesaja rubla oli wõitnud, mis „tagasi wõtta“ igauhe püha kohus olla. Üks paks loomakaupmees polnud nii purjus, mängis aga ettewaatamatult ja sat-
tus kergesti ärewusse. Kord kaotas ta kuuskümmend rubla, teine kord wõitis ta aga seitse-
kümmendwiis. Kõige paremini mängis wanal-
dane mees torelda habemega, kes oleks olnud tore mudel Mooseseks, kui tal poleks olnud liig palju wärwi ninal ja liig palju seadustahwleid käes.

Kui sõbrad olid küllalt waadamud wahel-
duwat õnne ja õnnelikke inimesi, kes rahaga juurewiisiliselts ümber ostafid käia, lõi Andreew Paulile tasa külge ja mõlemad läksid toanurka.

„Kui meil ka raha oleks!“ ütles And-
reew.

Paul kehitas õlgu: „Kui meil oleks! Aga kust jeda wõtta? Kui meil oleks algamiseks ainult kakskümmendwiis wõi ainult kakskümmend rubla, wõksitan selle eest, et me mõlemad üheskoos wähemalt tarwilikud wiiskümmend rubla wõ-
daks. Kuid mis teha? Kõrtsnikule oleme juba liig palju wõlgu, see meile enam midagi ei anna. Kas ei wõiks sinu wanaeit —?“

„Wanaeit —?“

„Ei, ta ei tee jeda, ta ei tohi jeda. Kuid mulle tuli midagi meele,“ sõjistas Andreew. „Minul on kapiwõti, milles on mu isa raha. Aga pole kodus, ja tead, wõin oma toa akna ka wäljast awada. Mu toas seisab kapp. Kuidas oleks, kui ma tarwiliku raha sealt tooks? Homme panen ma ju kõik — ehk weel roh-
kempi — jälle tagasi. Mis sa arwad?“

„Arwan, et meil on täna õffel enneolematu õnn!“ wastas Paul kiirelt. „Snimene, mispä-
rast see sulle warem meele ei tulnud? Kuid pole wiga, selle eest on nende pead ka soojemad kui meie omad. Ah, kuidas nad kotti ajamel kirju piparfoogi, pakju Borgi, sinimina ja kõik teised! Ole ainult tähelepanelik märkide suhtes!“

„Ma lähen siis!“

„Mine, ära lase end kinni hoida ja tule warsti tagasi.“

Ta saatis Andreewit kuni kõrtsitrepini.

„Kurad, kui kõrgel see tinapilw on tõus-
nud — ha, misjagune wälf! Andreew, Andreew!“

Paul jooksis trepist alla ja hüüdis weel kord sõpra. Ta ei tohtiwat minna, ta pidawat tagasi tulema.

Andreew ei kuulnud aga enam ja nureli-
kult pööras Paul kõrtsi tagasi.

Kuigi ümberringi oli kottpime õõ, sammus Andreew kiirelt, seft see polnud ju esimene

kyrd, et ta pimeduses kõrtjast koju läks. Talu läheduses astus ta aga tahtmatult aeglasemalt. Väike uim, mis tal olnud, oli kadunud, ta hakkas järele mõtlema. Mis pärast lähenes ta nii ettevaatlikult majale, mis tahtis ta teha? Kuidas, ta tahtis isa omandusest võtta, ilma et see sellest teadis — kes tegi nii? . . . „Ära warasta, ära warasta oma ihuliku isa tagant!“ hoiatas teda hääl. Jumalus! Kas tahtis ta warastada, tõesti warastada? Ei, muidugi mitte, wargal pole kawatust võetut tagasi panna, Andreewil aga oli see. „Alga kui ja midagi tagasi panna ei saa, kui kõik kaotad, mis siis?“ . . . See ei võinud sündida; kui ta Pauliga ühel nõul mängis, siis pidid nad võitma. Jah, nad pidid. Ja siis, kui ta raha ka warastas, seda parem! Ta warastas selle ainult üheks ööks ja warastatud raha toob õnne! Andreew mäletas, et oli hiljuti ajalehes lugenud, kuidas poisike võitis isa tagant rubla, sellega kahetsa tuhat Peterburi loteriil võitis, siis võidulaenupileti ostis, millega nelikümmend tuhat võitis. Kas ei võinud tema käsi samuti käia? Mis filmad teeb isa, kui leiab äkki kapiist mõned tuhandelised! . . .

„Ära minel! Ära minel!“ hoiatas teda südametunnistust.

Kuid Andreew läks.

Ettevaatlikult lähenes ta aknale, awas selle ettevaatlikult ja ronis tuppale. Ta kobas kapi järele, võtmeaugu järele, tõmbas võtme taskust ja awas kapi. Seda awades nagises kapi ukse weidi. Andreew kohkus hirmsasti ja surus käed mehaaniliselt rinnale, mida südamel wägewad löögid löhkuda ahwardasid. Kui teda nüüd üllatats ema. Ta kuulatas hinge kinni pidades. Väbi awatud toakse kulis ta rahuliku, ühtlast hingamisest. Jumalale tänu, ema polnud ärganud. Wärisewate kätega kobas ta rahakasti järele, awas selle ja võttis sealt isa väikese rahatašku wälja. Ta pistis selle põue, sulles kapi hääletult ja hüppas aknast wälja.

Kõik oli läinud hästi — Andreew hingas kergendatult.

Kuid mõne minuti kestel, mis ta oli olnud toas, oli wäljas sündinud tšire muutus. Wäljult ja ifka waljumalt, ifka lühemate waheaugadega, kawatats nüüd kõu, keedes kõusid seni peaaegu liikumatud pilwed üles, puude lehed, mis seisid ümber maja, hakkasid kahisema ja kaugejast lähenes siin, mis näis tulewat hiiglamao juust. Sinna jekka kostusid unest wirgunud lindude kartlikud hääled ja kasmawa tuule kohin. Aegajalt lendasid sinakaswalged leegid üle taewa, laotades filmapilguks ümberringi päewahelendust ja tehes siis ruumi weel mustemale ööle.

Seni tundmatu, nimetu hirm tuli üle Andreewi. Kui ta oli umbes kakskümmend sammud käinud, seisatas ta, — ta jalad ei kannud teda enam kaugemale. Kuidas, kui tema kohal tuisuw wälk teda tabaks? . . . Kas polnud ta wäärinud saada walgust tabatud? . . . Ta oli isa käsust jada korda üle astunud, oli teda petnud, talle waletanud . . . talt warastanud . . . Mis puudus weel? . . . Tapma, tapma pead teda weel, tapma! . . . näis hääl karjumat. Andreew wärises kogu kehast. Ei — waras ta olla ei tahtnud . . . Tulgu, mis tuleb, ta pidi raha kappi tagasi panema. Ta pööras ringi, hiilis tagasi, astus jälle akna juure. Wõti ja rahatašku ühes käes, awas ta teisega akna ja tõstis ühe jala tuppale. Seal pörkasid ta wärisewad sõrmed wastu külma eset, mis afnalaualt maha weeres ja pörandal heleda kõlaga purunes.

See oli klaas, millest ema õhtul wett oli joonud.

„Kes seal on?“ küsis ema hääl kartlikult, „isa, isa, kas kuulled?“

Andreewil hangus weri soontes. Ta seisus nagu nõjutud, võimetu end liigutama.

„Kes seal on?“ küsis äkki isa, ust rohkem awades. „He, on siin keegi?“

„Jsa, tõepoolest isa!“ Hirmsamini kui kõue kargatus tabas ta küsimus poja kõrwa Minema, minema. Ja ta tõmbas jala tagasi wälja.

„Seisa, ära end liiguta, kui oled inimene — kui elu sulle armas on, muidu lasen! Kõnele!“

„Tal pole tuleriista!“ mõtles Andreew ja põgenes.

Pauk kõlas ja temaga ühines kõu, mis näis maa sifemust wapustawat.

„Jesand Jumal!“ hüüdis perenaine, „nüüd oleme kadunud! Halastust, halastust!“

„Wälk lõi sisse! . . . Keegi lasti! . . . Kes lasti? . . . Põleb! . . . Eil Lasti! . . . Walgust! Walgust! . . . Kuuldi peretoas segiläbi hüüdwat. Siis kisti toakse ägedalt lasti ja paisati jälle kinni.

„Kõik jõud on mu maha jätnud . . . Jumal halastagu mu peale!“ hüüdis perenaine, heites teki üle õlgade, „mis karjumas inimesed, kas lõi wälk sisse wõi mitte?“

Seal kostus wäljast kole hääl: „Appi, appi, inimene on õues walgust tabatud!“

„Kes?!“ hoigas perenaine. „Halastust, halastust!“

„Waras — tuli aknast sisse — ma — lastin — tabasin teda wiisi!“ . . . ägas peremees hirmsas ärewuses ja otšis tükke.

Ta pani küünla põlema ja tahtis seda pa-

rajasti laterna sisse pista, kui üks tüdruk lah-
tise akna juure ruttas ja kõlamalt hüüdis:

„Peremees, peremees — tule, päästa —
Andreew on maha lastud . . .“

„Andreew!“ karjus isa ja ta hääli oli inim-
liku kõla kaotanud, „Andreew... Andreew!...“
ja ta ruttas välja.

„Kadunud, kõik kadunud... kõik... kõik...“
ägäs perenaine, mehele tinaraskete jalgadega
järele minnes, „aidake . . . päästke . . .“

Kõuehääli, mis vahetpidamata müristas,
neelas ta kaebed, taewas sarnanes leelide me-
rele, nii et ka ilma laterna tuleta, mida üks
naine käes hoidis, näha oleks võinud, mis õues
sündis.

Udami isa põlvitas maas ja hoidis õunetu-
pead süles, kuna üks tüdruk suust tulewat merd
waigistada katsus. Teised seisid tegevusetult
ümberringi, ringutasid meeltheites käsi.

„O, misfugune ekfitus, misfugune ekfitus“ . . .
hoigas isa, „mu poeg, mu armas poeg — ära
sure . . . o, ära sure . . .“ palus ema ja mõ-
lemad langesid maha.

Maqu tahaks ta veel midagi öelda, katsus
Andreew pead tõsta, ütles siis midagi arusaam-
amatut ja langes tagasi.

Woolama wihma rasked, külmad tilgad löid
surnule näkku.

„Surnud!“ ütles Udami isa tasa ja pühkis
silmi.

Kriiskaw hääli tuli perenaise suust, ta lan-
ges tagasi — surmu, surmu juure.

„Wiige nad katuse alla, hakkab tugewalt
sadama,“ ütles peremees, tarretult ringi waa-
dates, tüki aja pärast hirmuäratawalt rahuli-
kul häälel. „Katuse alla!“

Siis läks ta tuppa, et enesele kumbe selga
tõmmata.

Küünal, mille ta enne kiirelt lauale oli pan-
nud, seisis wiltu, leel wistles tugewalt tõmbe-
tuules ja aeglaselt julas küünlarasu uuele siidi-
rätikule. Koplain ei pannud jeda tähelegi. Sur-
mani wäsinult langes ta keha pingile. Ta lõi
käed näo ette. Mis pärast elas ta veel? Mis
pärast ei lõhkenud ka tema süda?

Seal astus Udami isa sisse.

„Leidsin selle Andreewi käes,“ ütles ta pool-
waljult, pannes rahataku ja wõtme lauale.
Siis eemaldus ta jälle.

Koplain heitis üksteise pilgu lauale —
siis aga tõmbus ta nägu grimassiks, ta haaras
pistoli. Mis pärast oli sel wiletsal tuleriistal
ainult kaks tüki ja raudal . . . Ta heitis ta
minema, haaras mõlema käega pea ja lõi selle
hullumeelses waius wastu seinale . . .

Mets tukub unes.

Ed. Wöhrmann.

*Mets tukub unes; aiulaulu
tuul tasane tal sahistab;
see salasosin läbi hinge
mul minewikust juttu aab.*

*Mis on see jutt? Kas rahu-hümni
wast mulle ju ei laula ta?
Ma kuulatan . . . Nutt hinge täidab—
ja terwitan sind, kodumaa!*

Rikka mehe wiimane tund.

Ameerika-Saksa kirjanik **W. Federau.**

Maailm pidas hinge kinni ja kuulatas ärewalt Ameerika poole, kus rikkaim mees Joe Wellington suremas oli. Walitsuse kabinettides ja suurte trustide salajastes nõupidamisetubades nähti tõsiseid ja murelikke nägusid; sest kui tema, see rahakuningas, suri, ilma naiseta, ilma pärijateta, siis pidi wabanew kullajõgi paljude majandusharude näo ümber muutma. Tema testamenti küll ei tuntud, aga aimati, et surija wiimaseid päewi määratud otsustamised täitsid.

Joe Wellington oli suremas. Tema, keda sadanded ajalehed teenisid, kellele kuulus palju laewasõidu- ja raudteeliine ja suur hulk tööstuskontserne, lamas lihtsas woodis keset ilusat magamistuba ning wõitles wiimast wõitlust. Nii lõpmatu rikas oli see mees, et ta juba kõik oli eemale lükanud, mis ainult jõuka mehe arwates elu ilustamiseks waja näib olewat, kõik need tuhat kõrwalist asja ja ehet, millega inimsugu ennast tühjadel tundidel armastab ehtida ja mis ometi alles sellele, kes enesele kõik wõib lubada, jälle selleks saab, mis nad on: tühised asjad. Jah, kes teda wiimastel päewadel oleks näinud, oleks wõib olla oma pea longu lasknud selle traagilise elu ees, mis nii suureks oli kaswanud rikkuse tõttu ja nii — üksikuks jäänud rikkuse pärast!

Arst, kes toas tasakesi liikus, oli temale praegu annud klaasi sekti, et wäsinud süda weel kord kiiremini põksuma hakkaks.

„Ma ei ole kaua aega sekti joonud,“ naeratas rauk piinatult, „see on nii hea.“

Haige pilgutas silmi — arst kadus eestuppa, et seal oodata ja igaks juhuks walmis olla. Joe Wellington puuris oma silmad, milles juba kauge läige seisis, walgesse lakke oma pea kohal.

„Olen ma üksi?“ küsis Wellington tasakesi, waewalt huuli liigutades.

„Ei, härra, mina olen siin,“ wastas wana teener Pitt, ainus inimene, keda Wellington oma lähedal sallis. Pitt, kes teda juba aastakümneid teenis, kes oma

lumiwalgete juustega ja kõhna kehaga wälja nägi, nagu järgneks temagi oma peremehele warsti surmas.

„Sina oled siin,“ kordas Wellington wiivitades. „Tule lähemale!“

Pitt astus woodi ette. Mõtiskledes waatas lamaja teenri lihtsale näole, mille pergamendiwärv tulekuma kummaliselt tagasi heitis.

„Mis ütles sulle arst?“ küsis Wellington. „Suren ma?“

Pitt ei jaksanud wastata, mingisugune kugistus pigistas ta kõri.

„Sellest aitab,“ tähendas haige, kui Pitt huuled kinni surus. Ta ütles seda hirmuta.

„Usun,“ jatkas ta weel, „enamik inimesi sureb mõistlikumalt kui on elanud.“ Ja siis ilmega, mis näitas, et ta waewaga walu alla surus: „Ma wärisen, mu jalad on külmad . . . juba . . . külmad!“

Pitt korraldas waipe.

„Toon soenduspadja,“ tähendas ta. Aga, „ei, mitte,“ wastas Wellington. Ta silmad palusid — ja äkki aimas Pitt, mis ta härra soowis. Ta heitis riietes surija kõrwale woodi, wõttis käega Wellingtoni kõhnaks jäänud keha ümbert kinni ja ütles kõlatuma häälega: „Olen wana ja mu weri käib aegamööda ringi, härra. Aga ma katsun Teid soendada.“

Ärras naeratus tänas teda.

„Ära ütle mulle „härra“,“ palus surija. „Ütle mulle „sina“ nagu kord enne. Oled sa mulle hea, Pitt?“

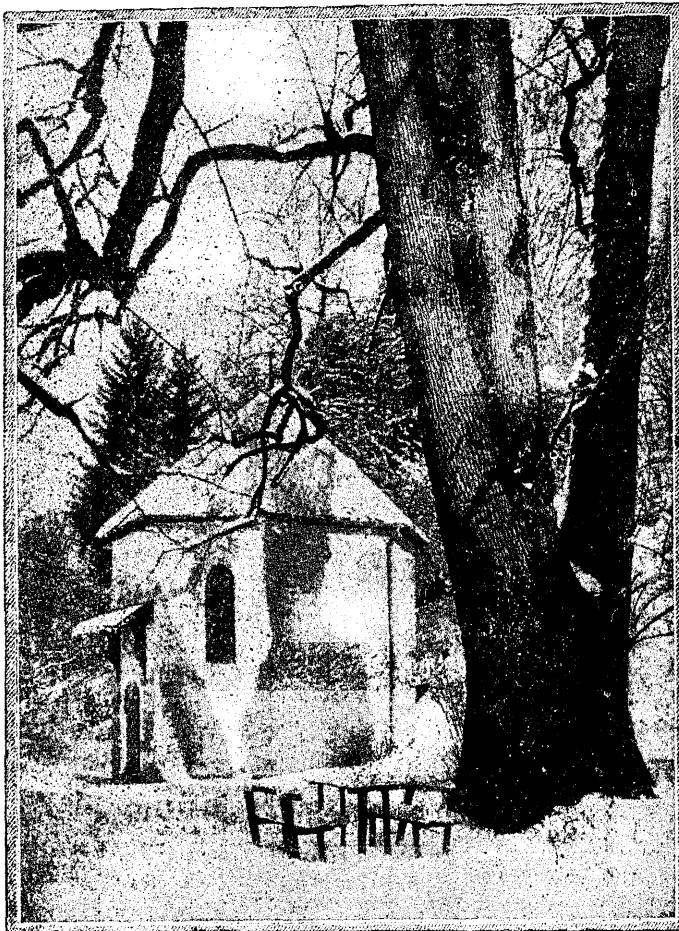
„Olen sulle hea, Joe,“ wastas Pitt, ja raugaline pisar rippus ta silmarippsmeil.

Kaua lamasid mõlemad raugad üksteise kõrwal kitsas woodis suu suud wastu. Wiimaks katkestas Wellington waikuse.

„Seda on palju aega tagasi, mil me nõnda üksteise hõlmas puhkasime — tookord, kui me weel koduküla heinalakas mängisime ja magasime.“

„Seda on palju aega tagasi — 60 wõi enam aastat.“

„Mis oli selle küla nimi — kas mäletad weel, mis meie küla nimi oli, Pitt?“

Tali pargis.

„Winnepole,“ ütles Pitt.

„Jah, Win-ne-po-le.“

„Sna pikkamisi kordas Wellington seda nime. Ta wõttis üksikud silbid huulte wahele, nagu oleksid need olnud kõige magusamad marjad. Win-ne-po-le . . .“

„Tahaksin heameelega teada, kas seal sirelid ikka weel õitsewad nagu tookord, kui me weel noored olime,“ ütles Wellington. „Iial enam pole ma hiljem näinud selliseid sireleid, iial enam nuusutanud sellist lõhna. Aga tookord — tookord oli kewade tast küllastunud. Kaks suurt pöösast seisid mu isa aia ees — kas mäletad seda weel, Pitt?“

„Mäletan.“

Waheaeg.

Siis Wellington:

„Nii raske on rikas olla, Pitt. Kord ihkasin ma rikas olla, rikkaks saada — tookord ei teadnud ma, kui raske see on. Keegi ei tea seda ette. Siis aga, hiljem, oleksin heameelega hakanud põllumeheks, oleksin heameelega ise oma põldu harinud. Kuid see oli juba hilja — elus tagasiminekut ei tunta.“ Rahutult liigutas ta waibal oma käsi, kui jatkas: „Kõik lahkusid minust, kui rikkaks sain — ainult sina mitte, Pitt. Olen olnud nii üksik, kõik need aastad. Oleksin wõinud ju abielluda — tõesti. Aga ma olin täis umbusaldust. Kõik, kes mulle lähenevad, piilusid ju ühesilmaga mu raha. Nad tahtsid endid mulle müüa, raha pärast, kõik — kõik. Ah . . . Inimesed läksid mulle läilaks. Kurb saatus on rikas olla . . .“

„Jah,“ ütles Pitt ja surus oma keha kaastundlikult Wellingtoni kidura keha vastu.

„Kui ma õieti järele mõtlen,“ mõtiskles surija, „siis on mind ainult üks neiu tõesti armastanud — ja see oli tookord, kui me mõlemad alles poisikesehoitu nooredmehed olime. Kas ei olnud ta nimi mitte Ellen, Pitt?“

„Jah, Ellen oli ta nimi,“ kinnitas teener. „Ta on surnud. Juba ammu. Ta suri kahekümneaastaselt.“

„Jah, ta oli alati õrn. Oleksin pidanud ta enesega wõtma, kui siia käratsewasse New-Yorki tulin. Ma oleksin saanud palju õnnelikumaks.“

„Tema ei oleks sinuga tulnud,“ ütles Pitt tasakesi, „sest — tema ei ole sind kunagi armastanud, Joe.“

„Ometi, ta armastas mind — wististil Sina ei taha seda waid mõnda, wana poiss Olid alati kade ja armukade,“ naeratas Wellington.

„Mina mõõndaks seda, kui see tõsi oleks. Aga see ei ole tõsi — tema pole sind iial armastanud. Tema lubas mulle tulla, Joe, niipea kui mul wõimalus oleks naist toita. Me wahetasime kirju, palju,

palju kirju. Aga enne kui ma niikaugelt sain, suri ta. Nii on asi.“

„Sa waletad,“ rögises Joe ja ajas enese ähkides istukile. „Miks sa mind piinad?“

Aga Pitt, kes kogu elu aeg waene teener olnud, ei tahtnud eneselt seda ainustki õnne rööwida lasta. Ta armastas Joed — tõesti — aga ta ei wõinud salata seda ainust asja, milles tal oli enam õnne olnud kui Wellingtonil.

„Ma räägin tõtt,“ tõendas ta rauga õigustnõudwa kangekaelsusega.

„Too kirjad,“ hoigas Wellington, ja tema sosistawal, waewalt kuuldawal häälel oli jälle endine käskiw kõla.

Pitt kuulis sõna. Tõusis wärisedes, lahkus lohistades toast. Weel ikka seisis ta näol wõidurõõmu läige. See oli olnud ta elus ainus wõidurõõm.

Aga kui ta tagasi tuli, lebas Wellington tagasiwajunult woodis; ta rind ei liikunud enam, ta wahakarwa nagu kandis wiimase hirmsa pettumuse lõpmatu kurba ilmet.

Nüüd wajus Pitt surnud miljardäri kehwa woodi ette põlwili, kahmas selle külmenewaist kätest kinni ja hulus nii meelegeitlikult kui koer, kes oma pere-mehe kõige suuremas hädas üksi jätnud ja — ära annud.

Rahakott.

Daani kirjanik **H. Zerkaulen.**

Reklaami surewas walguses seisis suurlinnatänaw. Kesköö oli juba mööda ja ükssteise järele kustusid punased, sinised ja kollased kirjapildid nagu nad olid tulnudki. Ainult mõnikord weel wubises mõni kõle täht üle peegelduwa asfaldi, kus mootorite õlitilgad sädelesid nagu raswasilmad supis

„Kas usud, et wõin nüüd julgeda, Hans?“

„Rumalus, Hanna. See on sinu tujukus, kuid ei aita.“

Eneses mõtles Hans aga: „Sa armas, tragi, hing!“

Aga juba hoidis Hanna ta käewarrest kinni, tõmbas, kiire pilk igale poole, sukad maha ja wõttis kingad kätte.

„Tule, Hans,“ naeris ta. „Nõnda talitan ma iga õhtu. Wähemalt tallad jääwad kulumata.“

Ärme küsime, kuidas nad raha teenisid. Hanna müüs sõidupiletteid, Hans otsis kohta. Koeraelu. Kui Hannal ei oleks jatkanud julgust uskuda head lõppu! Wahwa naine. Täna oleks Hans peaaegu ülewaataja koha saanud. Peremees laskis tast silmad üle käia. Ülewalt alla, alt üles. Paberid olid tal korras. Aga Hans nägi nii põlenud wälja,

karwad kaswasid tal kaelas. Markagi polnud tal juuste lõigata laskmiseks.

Mets pärast kestwat sadu.

Ja kingad? Lühidalt: Peremees lubas järele mõelda. Tulgu homme tagasi! Ah, parem on naisele mitte midagi lausuda, sest võib olla luhtub homme seegi lootus.

„Mul on tuline kahju, aga praegu võtsime mehe. Praegu. Kui oleksite tulnud kümme minutit varem —“

Inimesed tulid neile vastu. Hans tundis, kuidas ta häbi pärast punastas, et Hanna tema kõrval paljajalu käis. Ta kandis kingi kaenla all nagu pakki. Aga inimesed ei märganud midagi. Muidugi, üks kannab pikki juukseid, teine jookseb paljajalu kostüümiski ja kübaras. Maailmas on kummalisi pühikuid.

Kui aga Hans oma närwid terwed hoiab, mõtiskles Hanna. Kui inimesel on usk ja ta ei tee ülekohut, võtku pagan, kui asi kord ei õnnestu. Kõik äpardused ulatawad ju ka ainult teatud piirini. Tema oli wahwa. Oodata oskamine on kõige parem weksel tulewiku peale.

Nad elasid õige kaugel pika tänawa lõpul, ühes neis hiiglamajus, mille korterid ikka seda odavamaks lähewad ja väiksemaks jääwad, mida enam nad taewale lähewad.

Auto sõitis neist just kodu ligidal mööda. Nad nägid, kuidas väike, paks härra Müller Müller ja Ko. ärist, kes esimesel korral elas, autost välja astus, kuidas autojuht taksi waatas ja Müller maksis. Siis otsis Müller pikkamisi wõtit, awas raske ukse ja keeras tule kotas põlema, nii et see nagu lai, naerew silm wälja tänawale waatas.

Äkki nägi Hans laial kiwitrepil majaukse ees midagi mustendawat, tormas sinna, wõttis maast rahakoti ja ulatas Hannale.

„Õan, et parajasti härra Mülleri kannul koju tulime. Muidu oleks rahakott kadunud olnud.“

„Jah, kas sa arwad, et see härra Müllerile kuulub?“ küsis Hans pettunult.

„Aga muidugi, Hans. Kuidas wõid sa kahelda; tema maksis autojuhile, ei leidnud kohe wõtit, võib olla oli pisut windiski. Jookse talle järele, ehk saad ta weel kätte!“

„Ei!“ ütles Hans ja pigistas hambad kokku.

Hanna oli sel hetkel nii keeletu, et

wõis ainult silmad punni ajada ja temale otsa wahtida.

„Ei,“ ütles Hans weel kord, pistis rahakoti taskusse, nagu kuuluks see temale, awas ukse ja ruitas ilma Hannale waatamata ja ust lukustamata trepist üles. Mülleri keeratud tuli põles alles, nii ei wõinud weel olla möödunud kolme minutit. Kui Hans esimese korra uksest möödus, põksus ta süda nii waljusti, et ta käe sellele surus, kartes, et see läbi kostab uksest, mida Müller parajasti lukustas. Praegu pani ta sellele keti ette.

Oma tuppä jõudes, ei julenud neist kumbki esiti tuld üles wõtta.

„Mis sa teed, Hans?“ sosistas Hanna. Oli märgata, kuidas ärewus ta hingamist takistas. „Ülekohtuga saadud wara ei too õnnistust, Hans.“

„Mis sa siis tahad?“ kurjustas Hans. „Wõin ju rahakoti hommikul alla wiia.“

„Kuidas arwad, Hans.“

Ta wõttis tule üles.

„Esiti waatan järele, Hanna. Wõimalik, et see ei olegi härra Mülleri oma; wõimalik, et selles üldse midagi ei ole, mitte nimekaartigi.“

Tõesti, selles polnud nimekaartigi, ei mingisugust paberit, ainult wana trammikaart ja wiiekümne kroonine rahapaber. Muud midagi.

Õige, eht wiiekümnekroonine.

Hanna kiljatas.

„Mina lähaksin sinu asemel ometi weel alla, Hans.“

Aga Hansu pea sumises ja käed wärisesid. Wiiskümmend kroonil Ta wõis enesele osta kingad, pesu, wõis lasta juukseid lõigata, warahommikul peremehe juure minna ja koht oli kindel.

„Hanna, nüüd kuule minu sõna. Kuulub kott Müllerile, hea küll, siis ei tea ta, kuhu ta tema kaotas. Mis tähendawad temale wiiskümmend krooni! Meile tähendawad nad kuningriiki, minule peaaegu kindla koha. Ei kuulu aga rahakott talle, seda parem. Kas pean ta politseisse wiima ja küsida laskma, kes selle wiiekümnekroonise on kaotanud?“

Hanna raputas pead.

„Räägi nüüd, mis aga tahad, aga see raha juba õne kellelegi ei tool!“

„Ja mina ütlen sulle, selle wiiekümnekroonise on saatus ise mulle trepile pannud.“

Nad istusid kogu öö ju rääkisid. Kui hommik koitis, seadis Hans enda walmis. Kestis weel mitu tundi, enne kui ta minna wõis ja kuni habemeajaja oma äriruumid awas. Hanna nuttis, kui Hans lahkus. —

Peremees silmitses teda weel kord ülewalt alla.

„Hea küll. Ma ootasin Teid. Näen, et olete riietunud pühapäewarõiwisse, neis ei wõi töötada. Mulle ei waja Teie midagi ütelda: minagi olen tunda saanud, mis tähendab häda ja puudus. Lühidalt: siin on wiiskümmend krooni, et enesele midagi wõite osta. See on osa palka ette. Muide, kui oleksite tulnud ajamata habemega nagu eile, mina ei oleks Teid wõtnud.“

Hans sõitis koju. Hirmus mõte, et Hanna tema pärast nuttis. Ja siis nuttis ta ometi weel tüki aega edasi ja weel ägedamini. Ta ei jõudnud sellist õnne mõista. Kuni nad koos alla läksid härra Mülleri juure esimesel korral.

Jah, härra Müller olla kodus. Hans ulatas temale wõidurõõmsalt rahakoti peremehe wiiekümne krooniga.

Ei, seda härra Müller ei tunnud, see pidi olema eksitus.

„Wõimatu, härra Müller. Mõtelge

ometi järele, Teie tulite koju kesköösel, sõitsite autos ette, maksite autojuhile, ei leidnud kohe wõtit — “

„Aga hea proua, see rahakott pole minu ometi, ütlen ma Teile,“ naeratas härra Müller lahkesti ja kindlalt.

Hanna ja Hans seisid otse kokkumult. Pealegi kenad inimesed, mõtles härra Müller. Ja ausad olid nad ka, aruldane nähtus meie ajal. Tema wajas inimest, kes oli usalduswäärne.

„See on teist väga ilus, et mulle rahakotti pakute, ilma et teaksite, kas ta mulle kuulub. Ta ei kuulu mulle. Kas tohin Teile tänuks teha ettepaneku? Mul on äris kindel koht waba, usaldusekoht — kas olete seotud?“

„Jah, härra Müller,“ kogeles Hans. „Täna hommikust saadik olen ma seotud. Mulle maksti wiiskümmend krooni ettegi.“

„Kahju,“ ütles härra Müller. „Tõesti kahju. Aga minu maja on Teile lahti, kui Teie oma kohaga rahul ei ole. Igal ajal lahti!“

Ta awas neile ise ukse.

Wäljas langes Hanna oma mehele kaela:

„Nüüd usun ma jumalikku juhatust!“

Sugulased.

H. Wühner.

*Wihmapiisad, tuuled, kased
Waikselt juttu westowad,
Justkui oleksiwad nad
Wanast ajast sugulased.*

*Armastuses wennalikus
Weereb nende jutuke — —
Kas neil kodu ühine
Oli ükskord minewikus?*

Polaarjääs.

Tirooli kirjanik **A. Steininger.**

Mieke Klasien waatab rahulolles wäikesesse poolpimedasse peeglistse kajutiseinas. Imesta kohel Milline kena laewapoiss on temast saanud laiades sinistes madrusepükstes ja lühikeses särawate nõõpidega kuues, uppunud wenna pühapäewaülikonnas. Keegi ei wõi ütelda, etta on neiu.

Tõesti pole temal enam jäämist onu Klasieni kalalaewale. Iga päew sama tüli ja tusk, sest et onu teda tahab kaubelda rikkale laewamaaklerile. Mis on temal sellega asja, et see wanale ihnuskaelale on raha laenanud. Eil Müüa ta ennast ei lase! Olgu tal ka kuipalju raha. Paremlahkub ta. Poisile on maailmas kõik ukseid awatud. Ja tema on nüüd poiss!

Nädalad on möödunud. Walaskalaew „Maria Kristiina“, kuhu Mieke oma wenna paberite abil on laewapoisi koha wõtnud, wiibib kaugel merel. Tim Peters, teine tüürimees, on ta enese seltis ülēs masti otsa wõtnud. Gröönimaa rannik ei wõi enam kaugel olla. Aga kui terawasti nad ka wahiwad, midagi muud pole näha kui tumerohelist merd.

Kõwa tuul, mis läänest puhub, on poisi walkjad juuksed segi ajanud. Ta näeb wälja nagu neiu, mõtleb Tim Peters. Ikka jälle peab ta poissi silmitsema. Ta on temasse otse armunud; Jumal teab: miks.

Mastikorwis on waewalt ruumi kahele. Ja siis, kui nad seal seisawad üksteise ligidal ja Tim poisi keha tunneb, on tal, nagu peaks ta poisi ümbert kinni wõtma ja teda suudlema, nagu oleks ta mõni neiu.

Hea ainult, et poiss seda ei märka, nii terawasti wahib ta silmapiirile, kust esile kerkib peen, tume riba.

„Maa!“ hüüab ta ja osutab käega eemale, ja kummaline wõlu, mis Petersit kütkestab, möödub.

— — —

„Maria Kristiina“ on saanud hea saagi. Tapetud on seitse suurt walaskala ja nende rasw on mahutatud suur-

tes waatides alla laewaruumi. Aga kaptenile on ikka seda weel wähe. Kauge male põhja laseb ta laewa tüürida, lootes ikka weel paremat saaki. Ikka tihedamaks muutub ajujää, ikka suuremaks kaswab jääse jäämise hädaoht.

Laewamehed nurisewad.

Wiimaks annab ta käsu tagasi pöördada. Kuid see on juba hilja. Rautatud laewanina ei jõua enam laewale teed teha. Laew jääb jäässe kinni, ja põhjamaa talw oma kuuekuuse õõga seisab nagu hirmus tont hirmutundwa meeskonna silmade ees. —

Tim Peters ja laewapoiss on kaugel jään küttilmas. See on kummaline küttilmine. Loomad ei tea midagi inimeste werejänust ja tuld sülitawast surmast, mida kannab püssiraud. Pahaaimamata mängib jääkaruema oma pojaga jääl. Paha aimamata laseb ta küti ligidale tulla. Pauk muriseb, kuid jääkaru ei lange. Ta ajab enese tagumistele jalgadele nagu inimene ja tormab wihaselt mõmisedes küti kallale. Tim, tühjaks lastud püss käes, lükkab selle jääkarule kõrisse, kargab tagasi, komistab ja kukub. Juba tunneb ta karu oma kohal; siis kargab Mieke nende kohale, pistab laia laewanoa loomale küljekontide wahela. Wiimase jõuga äigab loom tema poole ja kukub siis ise rögisedes jääle.

Tim Peters on jalule karanud ja armsa, saleda poisi ümbert kinni kahmanud:

„Klaus, seda ei taha ma sulle kunagi unustada!“

Aga see naerab ainult, nagu oleks see olnud lapsemäng. Aga lapsemäng see ei olnud. Tema õla juurest on karu ta kuue katki rebinud ja läbi jämeda lõuendisärgi niriseb weri.

Tim tahab haawa waadata, aga poiss tõrjub ta eemale.

„Mittel!“ palub ta paluwail lapsesilmil ja paneb käed haawale. Kuid Tim Peters on küllalt näinud — on näinud õrna neuirinna puhkewat punga.

Mieke kaotab meelemärguse häbi ja werekaotuse tagajärjel. Ta tunneb waid

weel, kuidas tugewad mehekäed ta nagu lapse sülle wõtawad, ja siis on tal, nagu lehwiks ta läbi pilwede kaugele, kaugele. — —

Mieke Klasen lamab wäikesestüürimehekajutis sinijoonikus woodis. Haawalawik on ta põskedele maalinud punased, õhetawad roosid, kust ta sinisilmad wälja paistawad nagu kaks rükilille moonide wahelt.

Tim Peters peab teda ikka jälle silmitsema. Temal on, nagu oleks temast lahkunud paha wõlu. Walge poisipea, mis teda alati wastu tahtmist kütkestanud, on nüüd walgete linade wahel muutunud armsaks neiupeaks.

Palawik on Mieke wäsinuks teinud ja nüüd magab ta. Tema huuled on pooleldi awatud nagu pung enne puhkemist. Tim ei wõi teisiti, nagu waras kummardab ta tema kohale ja suudleb teda.

Aga Mieke ei maga.

„Tim!“ hõiskab ta, wõtab kätega ta kaela ümbert kinni ja ta palawikuomad huuled joowad ta suudlusi ikka ja ikka jälle. Paaegu lõpmatult. — —

Juba kuude kaupa kestab polaaröö ja ikka weel ei taha ta lõppeda. Kõwa jääpigistuse all wäriseb laew ja ägab ning praksub kogu ulatuses. Kui kaua kestab see weel, ja ta keha on purustatud jääs. Tusk ja mure on laewal kodu leidnud. Ainult kaks inimest ei tunne hirmu oma õnnes.

Suurte jäätõugete ahel on „Maria Kristiine“ kõrgele üles tõstnud. Mastid langewad maha põrutuse hirmsa jõu tagajärjel. Laewakülge murdub sisse. Nüüd kokkuwad ka inimesed meelte hämarikust: „Laew on kadunud!“

Palawikliku kiiruga kantakse kõik wäärtuslikud asjad laewast wälja. Kirju koguna, nagu laduplatsil, seisawad kastid ja pallid segamini jääs. Nende wahel loilwate tulede ääres, mis laewapuudest üles tehtud, on inimesed laagris, tumedas meeleheites oma ette wahtides. Teised on waatidel põhjad alt ära löönud ja joowad oma wiltsuses wiina.

Laagri äärelle on Tim ja Mieke enesetele jäässe ja lumesse ehitanud redupaiga. Nemad ei taha teistega tegemist teha. Wiltsa traanilambi juures kummardab Tim laewakaardi kohal ja arwutab. Kui päikesewalgus tagasi tuleb, ta-

hawad nad kardetawa teekonna ette wõtta kalapüüdjate sadamasse — Randbaysse. Pöörane ettewõte, aga küll Jumal aitab. — —

Tee läbi lõhestunud, jäätükkidega ülekülwatud jääkõrbe on pikk. Nad weniwad edasi ikka samas suunas, mida kompas neile juhatab, kahekesi kelgu ees nagu weoloomad rakkes. Tuhatkorda komistawad nad, tuhatkorda kukuwad nad maha. Nad ei tunne ööd alatikestwa polarsuwe walguses. Ja kui nende surmwäsinud kehad enam ei jaksa, kannawad nad külma eest kaitswat lund oma telgi ümber ja ei tea siis üksteisest enam midagi. Ikka enam lühenewad marsiajad, ikka pikemaks, pikemaks wenib puhkus külmas telgis.

Maa ei wõi enam kaugel olla. Pingwiinid pesitsewad jääs — kindel märk.

Aga Mieke jõud on otsas. Nõnda kuidas ta kukkus, nõnda jäi ta ka lamama.

„Lase mind surra, Tim!“ palub ta. Kõik julgustamine on asjatu. Ainult see teeb teda rahutuks, et Tim tema kõrvalt ei lahku.

„Mine, Tim! Päästa endal! Maa on lähedal!“

Kokkupandud käsil palub Mieke nagu laps.

Lõunas, seal, kus peab olema maa, on hall pilwesein kokku kuhjunud. Tuleb torm.

Tim teab, see on ots. Aga weel ei alistu ta. Kuidas Mieke ka wastu paneb, ta wõtab neiu oma sülle ja sammub raudse energiaga edasi. Ta ei tunne oma kandamit. Miili miili järele jätab ta enese taha. Siis algab maru. Wastu lumetuisku wõitleb ta samm sammult edasi. Ilmaaegu. Tuul muutub tormiks, mis kisub hinge suust ja halvab kehaliikmed. Wõimatu!

! Mingisugune etteulataw jääkamp pakub neile hädaohtlikku warju. Kõwasti üksteise ümbert kinni hoides istuwad nad warjawa katuse all. Tundide kaupa. Lumi nende jalgade ees on kaswanud seinaks, aga ikka weel kestab torm. Nad ei looda enam. Ootawad ainult surma. Aga halli wikatimeest nad enam ei karda. Maailm pole nende jaoks enam muud kui nende armastus. Aga see on nii ilus, see soowideta warjulolek temas. Kõwasti üksteise kõrwale poe-

wad nad. Kummaline soojusetunne wäriseb nende pakasesttardunud kehast läbi.

Kõik muutub teiseks, nii walgeks, nii heledaks. Nad ei tunne enam külma.

Kõik wäsimus on kadunud.

Ja siis — siis rändawad nad käsi-käes läbi suure aia, mis täidetud on tuhandetest lilledest ja lugematutest õitest, wastu igawesele õnnele.

Surnud lõwi.

Saksa kirjanik **K. Fr. Wiegand.**

Juulikuu keskel tuli ilmasupeluslinna suur tsirkus. Ta peatas eeslinnas, ilutulestas wõidu klaasi- ja portselaanitehaste ka öösel tuldpurskawate kõrgete korstnatega ja heitis tulereklaami siid-sinisele taewale.

Kuid supeluswõõrad jalutasid nagu igal õhtul tihedates ridades harjunud jalutusteil ja ei läinud tsirkust waa-tama. Ainult wabrikutöölised seisis naiste ja lastega ringi ümber hiiglatelgi, mis puhkas kahel mastil, olid erutatud muusika kohawast lärmist, pimes-tatud särawa tsirkusfrondi rakeedimängust, ligitõmmatud tallmeistrite piitsaplaksutamisest, loomade mõirgami-sest ja lõhnast. See oli üks neid tsirkusetewõtteid, nagu moodne sensatsiooni otsimine neid Euroopasse tõi, rohkem suur loomaaed elewantide, õpetatud hülgede, poksiwate kängurutega, ettewõte, mis milleski ei sarnanenud ilusale, wanale tsirkusele, milles olid peanumbrid rumal August, köietantsimine ja kõrge kool.

Sinna läksin ühel õhtul. Kuid juba esimeste numbrite järele oleksin heameelega ära läinud, sest elewantide dresseerija, kes noore heasüdamlise elewandi piitsahoobiga weriseks tegi, äratas minus wastikust. Pealegi pöörlesid maneeshis kolm lodewat, naljatut klouni täielikus totruses nagu joõbnud kodusead. Tõusin üles, käisin tallides weidi ringi, toitsin paari ponyt, kuulsin wanduwate tallipoiste erikeelt ja astusin teistkordselt tsirkusse, kui wiltsal walgustusel awati hiiglapuur. Eeskawal seisis punaste tähtedega: Mr. Leeds kümne taltsutatud berberilõwiga.

Kui elekter jälle särama löi, astus mr. Leeds napis, helesinises ülikonnas, kollastes jahimehesaabastes, elastiliselt

sisse, kummardas, seistes polsterdatud maneeshiserwal, kahele poole ja astus uuesti alla. Tal olid käes kaks pikarihmalist, kuid lühidawarrelist piitsa ja ta wõõ padrunitaskutes ähwardasid kahe laskeriista pärad.

Läbi wõredega kaitstud käigu, millest taltsutaja uuesti esile ilmus, tulid rappuwate lakkadega lõwid ja langetasid pead taltsutaja ees, kes wõttis wastu iga looma heleda piitsaplaksuga. Ja nüüd algas sada korda näidatud dresseurimäng: pikakoiwaline, lumiwalge wene stepikoer, kes näis wabandawat oma wiibimist lõwide seas alandlikkude liigutustega, tegi, kui oli jagu saanud hirmust, kunsttükid ette ja kassid tegid järele. Nad kargasid üle plankude ja redelite, läbi rataste ja tonnide, weeretasid kuuli, balansseerisid kiigul, ajasid karuselli ja hüppasid lõpuks läbi põlewate pigipärgade.

Hästihoitud, raswaselt hiilgawate lõwide seas oli kõhn, karwane, poolenisti täiskaswanud, waewalt kaheaastane loom lühikese lakaga, kes igast harjutusest eemale oli hoidnud. On tutaw tükk looma niiwiisi õpetada; kuid taltsutaja, kes seda lõwi silmist ei lasknud, oli teda juba mitu korda piitsaga ergutanud, kaks korda isegi tühje pauke lasknud jonnaka looma pihta, nii et ei wõinud tulla mõte, et siin oli tegemist päheõppimisega. Karwane lõwi taganes igakord taltsutaja piitsa ees, kükitas hüppeks ja awas turtsudes lõuad . . .

See kõik ei awaldanud weel mõju. Alles kui hakati tegema ettewalmistusi hüppeks läbi põlewate rõngaste, muutus ettekanne hädaohtlikumaks. Lõwid oli iga numbri tarwis teataw järjekord. Kui nüüd mr. Leeds loomi kohale tahtis ajada, kargas kangekaelne lõwi üle

teiste, äritas teisi, taltsutaja piitsast taga aetud, ning jõudis lõpuks wägewa hüppega kõrgele kohale, kuhu hambaid näidates istuma jäi. Taltsutaja aga läks, nagu poleks midagi juhtunud, aeglasel sammul looma poole ja pööras talle siis selja. Seda tegi ta ettekande kestel kaks korda. Kui ta aga ettewaatomatult taganedes lõwile lähenes, löi see ta järele ja kiskus tal lähedusest tüki riiet uniwormist välja. Lühikese liigutusega pööras puudutatut ringi, waatas loomale terawalt otsa ning löi selle istme ümber, nii et lõwi kiirelt põgenes. Wiiwitamata pani taltsutaja siis pigipärjad põlema, kihutas, kui wene stepikoer sätendawatest rõngastest noolena läbi oli lennanud, kõik metsloomad taga järele ja ajas nad siis maneeshist välja, sest sellega lõppes ettekanne.

Ainult kangekaelne kükitas teistest eemal. Ta pidi nüüd sõna kuulama. Ärritatud loom jooksis, köht wastu maad, ning iga nelja wõi wiie sammu järele ümber pöörates, wõre ääres edasi ja tagasi ja walmistus kohe hüppeks, niipea kui mr. Leeds talle sammu lähemale astus. Taltsutaja pani laskeriista wõo wahale, heitis piitsa minema, haaras kahe käega madala, kõwa puupingi ja tõstis selle kõrgele nagu tahaks ta seda lõwi pihta heita. Ennekui ta seda aga suutis, kargas lõwi talle kallale, nii et raske ese looma õhus tabas ja ainsa pöördega oli mr. Leeds puurist väljas. Wõreukse kaudu, mida keegi tähele polnud pannud ja mille ta walgukiirelt awas ja kinni löi, oli ta enese päästnud. — Need olid kaks hoopit peaaegu ühel silmapilgul, ukse kinniheitmine, ja lõwikeha kokkupõrge.

Tekkis kirjeldamatu segadus; naised istusid nagu halwatud, teised karjusid ja surusid lapsi enese wastu. Muusika katkes. Peaaegu kõik pealtwaatajad tõusid püsti. Sajanded tormasid ukse poole. Tsirkuse omanik kargas ülestõstetud kätel maneeshiserwale ja hüüdis turukarjuja häälega: „Jääge istuma! Jääge istuma! Ärge tunglege! Hädaohtu pole mingisugust!“ Wormiriietes tsirkusteenrid ja tallipoisid rullisid pöörase kiirusega woolestiku lahti ja tulepriitsi sissewa weejoa ees põgenes lõwi läbi wõredate kaitstud käigu.

Suur puur pandi kohe kokku. Enne kui rahwas aga lahkus, langesid väljas

kaks pauku. Tsirkuse omanik ilmus teistkordselt: „Kõrgesti austatud publik! Üldiseks rahustuseks teatan, et mr. Leeds praegu kangekaelse lõwi maha lasi, kes ta eeskujulikku rühma alles lühikest aega kuulub. Palun alandlikult jälle kohtadele istuda. Ettekanne kestab politsei loal . . .“ Ja kollane jokey kihutas juba sisse. . . Kui pealtwaatajad lahkusid wiie wõi kuue numbri järele, mida waadati huwita, wõisid nad näha mahalastud looma tsirkuse ees.

Sellest päewast peale oli tsirkuse omaniku äri kindlustatud. Ta pikendas wiibimist linnas, sest niipea kui ajalehed olid teatanud üksikasjaliselt ärewast sündmusest, seisid õhtul pikad read kassawankrite ees. Isegi „Wana aasa“ jalutajad tulid ilmasupeluslinnast, istusid sammetilooshides, pilgus elawam tuli, ei pööranud pilkugi wõrelt, taltsutajalt ja ta metsloomadelt, oodates suuremaid awantüüre.

Olid möödunud mõned päewad. Päikesewanni jõe ääres wõttes, tundsin omas unises naabris ära mr. Leeds, kes oma muskulöös keha päikesest pruuniks lasi põletada. Et inimesed, kes wõiwad lõwisid taltsutada, minus alati aukartust on äratanud, hakkasin temaga rääkima ja kui olime loobunud wanni õnnistusest, kutsus ta mind enesega kaasa. Kell oli wiis ja loomade söötmine nõudis ta lahkumist. Kui astusime looma-aeda, jooksid lõwid mõirates puurides ringi ja hüppasid wõre najal üles, kui nägid oma peremeest. Niipea aga kui Leeds lähemale astus, rahustusid nad, heitsid pikali ja weeretasid end seljal. Nad lasid lakka sügada, lubasid, et mr. Leeds oma käerandme nende hirmsate lõugade wahale pani, jah, kui ta jutujamisel oma pea wastu wõret toetas, lakkusid nad ta paljast pealage. Olin juba ühte ja teist taltsutajalt pärinud, muidugi ka paanikat tekitanud sündmusest kõnelenud, ja kui nüüd peata-sime umbes kaheaastase, karwase lõwi juures, ütles ta külmawereliselt: „Kõige raskem on ülesanne hästi dresseeritud lõwist metsikust jälle välja meelitada, see tähendab, ilma et asi muutuks elukardetawaks.“ Kui nüüd kaheaastane wõret wastu rõhus, rahustas ta mind: „See on kõige tublim poiss ilmas.“ Ja ta haaras wõre wahale, mängis lõwiga ja andis sellele kõrwakiilu,

Näidates suurtele lihatükkidele, küsisin ma: „Kas ei söö loomad Teie kogu teenistuse ära?“ „Niipalju on kindel,“ vastas Leeds, „ühe surnud lõwiga wõib rohkem teenida kui kaheteistkümne elawaga.“

„Oli mahalastud loom hästi kinnitatud?“ küsisin ma. Leeds waatas mulle mitu korda uuriwalt otsa ja vastas wiitades: „Mahalastud looma eest ei saa ma midagi!“

„Oligi läbematu wäärtuslikku looma tappa; kui ta dresseerimiseks ei kõlwanud, oleks wõidud teda loomaiale maha müüa.“

„Seda teengi muidu,“ ütles Leeds rahulikult. „Mispärast seekord mitte?“ küsisin mina. „Sest et loom oli dresseerimiseks kõlbulik.“ „Kõlbulik?“ vastasin ma pilkawalt. „Kui ta Teie elu hädaohtu wiib?“

Kuid Mr. Leeds mõtles järele, pigistas silmad kinni, waatas kaugusse ja ütles: „Tja, isegi väga kõlbulik.“

Et mu teadushimu sellega waigistatud polnud, algasin uuesti: „Ja nüüd ei saa Teie isegi kinnitussummat? Te peremees teeb igal öhtul hiiglaäri, ja Teie kannate kahju?“ . . .

„Kahju?“ naeratas Leeds, koputas paberossilt tuha. „Kahju? Wastuoksal Tahtsin kord — väga head äri teha.“

„Ma ei mõista Teid üldse mitte,“ tunnistasin naerdes. Leeds ei wastanud kohe. Ta nokkis lõwi karwast, äritas teda ja haaras kondi järele, mida loom näris.

„Tahan kihla wedada,“ ütlesin ma, „et kangekaelne lõwi oli selle looma wend, vähemalt on nad väga sarnased.“

„Ärge wedage kihla,“ naeris Leeds, „kuid ärge awaldage mitte kohe lehes, mis Teile nüüd ütlen. See pole kangekaelse wend, see on ta ise!“

Kuid kae ei langenud mu silmilt! „Siis lasite teise lõwi maha?“

„Hoidku taewasl Lõwi, kes tsirkuse ees lamas, suri kaks päewa enne päänikaõhtut.“ „Ah nii. Te lasite lõpnud lõwi maha?“ hüüdsin ma waljult naerdes.

„Tasa! Tasa!“ palus Leeds ja ütles läbi hammaste: „Olin, kuna äri halwasti läks, peremehega kontrahi teinud 30-protsendilise kasuga päewasest sissetulekust, kui suudan tsirkust igal öhtul wiimase kohani täita . . .“

Leedu dainad (rahwalaulud).

Ilmsüütuse lill.

Lilli sötkudes kapjadega, kargles ilusa ratsaniku hobu. Kena ja noor neiu nuttis purustatud lille pärast. „Tule kaasa, armsam, ära nuta, mu hobu ja wara, kõik kuulub sulle.“ — „Mis tähendab su hobu, ilus ratsanik? Ta ei tähenda ammugi lille hinda.“

Noore tüdrukupalwe.

Üksildase talu lähedal suliseb ojake, seal pesi lillekaunis piiga oma ämbreid. Olid ämbrid puhtad, siis täitis ta nad weega ja nägi läbi puhmaste kahte ratsanikku hobust jootmas. Ema ruttas ligi, andis nõu, kuid asjata: „Tütreke, hoidu meestest, eriti noortest.“ „Kuid

ma olen juba haige“, ütleb isa, „juba haawaga südames. Kas sa ei näe, wäike emake? Walmista mulle kodu.“ — „Mu kallim, tee mulle häll, sinna paneme kahekesi oma õnne, oma walu, oma õitsewa armastuse.“

Perkunas (Rõuejumal).

Kuu kosis unelmita kuul päikese, kuid lahkus tujukalt ta juurest ju enne uhket ärkamist. Sammudes üksinda, kohtas püsimatu kuu imeilusat tähte, kellest sai talle armsam. Perkunas nägi seda ja löi wihase mõõgahoobiga tähte, wiskas ta taewast maha. „Miks, alatu kuu, loobud sa päikesest, et wõita tähte?“ — Ning kuu läks edasi nukralt ja üksinda.

Profuröri tütar.

Sassa kirjaniku Kurt Martin'i romaan.

2

„Jah. Riiehooldja arvas, et see mõni arst oli. Ta kuulnud ainult mine sõna. Härra lastunud preili Helene arvatavasti saalist välja kutsuda ja rääkinud temaga siis kojasaalis lühidalt. Siis rutanud Helene riiehooldurum:

ja ütelnud: „Ruttu minu mantel!“ Siis lahkunud ta härra seltsis ruttu. Riiehooldja uskunud ositi, et härra profurör haigestunud. Wähemalt arvas ta midagi sellesarnast olemat nende jutust välja kuulnud.“

Wilhelmine Baltinester.

Rootsi kooliõpilased külastawad „Lucietüdrukutena“ riiehooldust kuulsat naiskirjanikku **Selma Lagerlöfi**, kes sai hiljuti 70 aastat wanaks.

Christel Broehl-Delhaes.

Hans Gäfken.

Kirjanikud, kelle tööddest meie oma lugejatele nii mõnedki lood oleme awaldanud.

Osthoven mahtis tarretult oma ette.

„Mõistatuslik!“

Johanna Wirner hakkas äkki wäriseb ja nuttis:

„Mu Jumal! Wõib olla, ehk wiidi preili Helene wägivaldaga ära!“

3.

Charles de Merville kargas püsti. Hoolimatult lükkas tooli ta tagasi. Oma taga seisjad ja himulikult mängu silmitsejad lükkas ta kõrwale. Keegi proua filjatas walgusti. Keegi rebis teda ägedasti käemarrest ja hüüdis temale wihaseid sõnu järele. Tema ei kuulnud neid.

Ta ruttas eemale, lükkas ifka jälle inimesi, kes mängusaalis askeldasid, kuni ta wiimaks wälja jõudis. Aga sealgi ei peatunud ta. Edasil! Edasil!

Alles pargi wilufamas, puudest ümbritsetud warjupaigas wajus ta pingile. Ta polnud märganud, et teda keegi jälgis. Alles kui jälgija kõnelema hakkas, waatas ta üles. Tema nägu, mis seni ilmutas wiha ja meeleheidet, muutus. Ta tõmbus wihakrampi. Wihajelt kargas ta püsti.

„Bilois! Teie olete süüdi! Teie rõõwifite muld wiimse rahal! Rahelja päema meelitafite ja mehfeldafite mind. Ja mis nüüd? Kus on mu raha? Kus on see suur wõit, millest alati lobifefite? Kus on tagajärg?“

„Aga parun! Teil peab olema kannatusid! Ütlefin seda Teile kohe, kui algafime!“

„Kannatusid, narr! Jõdoot! Kannatusid, kui raha otfas on! Teie waletafite mulle, petfite mind! Rõõwifite mu paljaks. Minu kaotus seisab Teie südametunnistusel. Raha siial Teie tajute mulle selle! Salamaid! mitte sammugi ei eemaldu Teie! Raha taban ma!“

Gaston Bilois tõstis wannutades käed.

„Olge ometi mõistlik, parun. Mängifin ju ise ka. Teie raha mul ei ole. See on panga käes. Aga meie wõtame selle talt tagasi, meie...“

„Ahwardaw, pilkaw naer katkestas ta jutu.“

„Panga käes on ta. Teie narr! Kas see ongi Teie süsteem? Urwafin, et tahtfite panku purustada! Raha on panga käes! Mis on mul sellega äsjä? Teie süü on see ja Teie peate raha mulle tagasi andma. Silmapilk!“

Ta hakkas Bilois' kuuft kinni ja raputas teda.

„Minu raha andke mulle tagasi! Ja siis otfige oma süsteemi jaoks mõni rumal. Ruttu!“

Gaston Bilois palus:

„Urge siis nii karjuge, parun! Kui nüüd keegi tuleb. Mina kaotafin ju ka. Meie wõidame kõik tagasi!“

Merville kästis:

„Andke oma rahakott siia!“

Ta hakkas ise teise rinnataskusse. See tegi Bilois'e wihafeks.

„Seda keelan ma Teid tegemast! Teie olete ju kui rõõwell! Ma hüüan appi! Seda ei lasse ma enesele teha!“

Rahakott oli Merville'i käes. Kuid nüüd tormas Bilois oma korda tema kallale. Nad maadlesid. Bilois tundis, et tugewale Merville'ile alla jääb, ja hüüdis appi. Aga aimult ühe sõna. Siis sai ta nii kõwa hoobi pähe, et hääletult maha langes.

Ruttu jookfis Merville heki taha, jookfis selle äärt mööda edasi, pööras wafakule ja jõudis warsti tänawale. Ta kutsus auto, sõitis hotelli, wõttis pakid — öieti oli see aimult wäike käfifohwer — maksis arwe ja sõitis autoga wafalisse. Juba pool tundi hiljem kandis rong ta kaugele.

Ta sõitis Gemani. Seal peatas ta hotell „Marinos“. Teatas ennast parun Gaston de „Bilois' nime all ja asus elama tuppa teisel korral. Üksi jäädes jalutas ta mõtiffleedes edasi ja tagasi.

Nii siis lõpp Monte Karloga! Rah hea. Raha tal efiotfa jälle oli, olgugi et seda palju polnud. Wähemalt elada wõis ta ja uue rahakotita järele ringi waadata. Tõttada? Tänan! Oli weel teifigi teid ja abinõufid. Wõib olla fiin hotellis? Sisfe murda? Miks mitte. Kõige efiti silmitfeda wõõraid. Ja akende asupaigad kindlaks teha!

Ta astus akna juure.

Nii, nii! Seal selle balkoni kaudu pääfseb fergefti efinesele korrale ja fealt alla tänawale. Rahulik kõrwaltänaw! Siit oli põgenemine üfna kerge, kui see wajalik oli. Kõrwal — wafakul feifis mingifugune teine maja, filmanähtawalt eramaja, tema toa ääres. Paremal juundus üks wõõrastetuba samale balkonile. Kena. Waja aimult teada saada, kes seal elas, feft finna oleks kõige fergem pääfeda!

Ta awas käfifohwri, astus pefulaua juure ja pefi ennast. Wõttis kohwrist ülifonna ja silmitfes seda uuriwalt.

Jah, sellega wõis ta ennast näidata. Mati hea ülifonna peale rõhfu panna, armas sõber! Pool tundi hiljem läts ta alla hotelli peakotta.

Nr. 37 feifis tema toa kõrwal. Ahha, seal feifis tahwli: Nr. 37: Alefander Müller ja proua Zürichift. Nimi palju ei ütfe.

Ta kutsus ufjehoidja. Hea jootraha tegi selle jutufaks.

„Mõistate! Nõuan raha. Sellepärast huwitab mind teadmine, kes minu kõrwal elab. Mis härrafed need on, see härra Müller ja

proua? Tulewad nad hilja koju? Wanad wõi noored?"

"Oh noored, härra parun! Nimelt daam. Aga silmanähtawalt wäga soliidid. Glawad siin juba kolm päewa."

"Nii, nii. Pulmareisil, mis?"

"Seda mõiks arvata, härra parun. Härra on daami wastu wäga tähelepanelik, aga daam on wäga tagasihoidlik."

"Kas härrased söowad hotellis?"

"Enamiski. Ujum, nad istuwad söögisaalis."

"Üksheidja tuli uue wõõra kõrwal funi klaasuffeni, kust kogu söögisaal näha oli, ja ojutus ühte nurka."

"Seal, härra parun, see paar wasakul nurgas wäikese laua juures."

"Tänan! Kas nad jääwad kauemaks?"

"Waewalt. Tuba on egiotja üüritud kuueks päewaks."

"Nii siis weel kolm päewa?"

"Jah."

Merville astus söögisaali. Sammus sellest pikkamisi läbi. Nähtawa humwiga lastis ta oma pilgu wõõrastest üle libiseda. Nüüd lähenes ta lauale, mille ääres abielupaar Müller istus, sammus neist lähedalt mööda, kohmetus äkki, jäi seisma ja kõnetas paari woolawas Itaalia keeles.

"Do! Suurepäranel! Kohtame üksteist wii-maks ometi, härra Fiori! Olen õnnelik, armuline proua, et saan Teid nii priiskelt ja terwelt näha!"

Paar wahtis talle üllatatult näkku. Härra tõusis ja seletas:

"Teie ekfite, mu härra, minu nimi ei ole Fiori. Teie wahetate minu mõne tuttawaga!"

Merville astus inestades sammude tagasi.

"Pole võimalik! Teie ei ole Fiori? Aga see on ju armuline proua! Olime ju kolme aasta eest Niizzas koos. Saatsime üheskoos karnewaali mööda! Toredad, wõluwad nädalad!"

"Rahetfen, Teie ekfite."

"Kas on see võimalik? Ja Teie, armuline proua? Teie ka ei tunne mind? Kas Te siis enam ei mäleta?"

Noor proua waatas abitult oma kaaslastele. See seletas:

"Minu proua ei räägi Itaalia keelt. Teie ekfite tõesti!"

"Nii siis ometi! Oh, siis andke andeks. Palun tuhatkorda wabandust. Urge pange ekfitamist pahaks. Ei tea, kuidas ma ennast pean wabandama!"

"Wabandust pole tarwiski."

Mülleri abielupaari wäga tagasihoidlik wiis ei võimaldamud Merville'ile juttu jatkata. Ta lahkus weel kord wabandades ja wõttis naabri-

laua ääres istet, selga paari poole pöördes. Kuttu oli ta weini ja söögi tellinud. Siis wõttis ta taskust ajalehe ja sünenes sellesse. Nägematult pani ta wäikeses käsipeegli abielupaari tähele, neid täpselt uurides.

Mees näis olevat mõni wabrikant wõi muud sellesarnast. Proua, hm, muinasjutulik ilus olemus, toredade walfjate juustega. Wäga ilusad silmad. Aga mitte armuda, wana pois. See pole asjalik. Riikas? Tingimata. Proua wähenalt peenelt haritud. Aga nende ülespidamine?

Kelner sermeeris. Merville pidi ajalehe käest panema. Süües kuulatas ta terawasti paari poole. Need rääkisid wahje ja tasakesi. Suurt midagi polnud kuulda. Nüüd küsis mees:

"Tahad ja weel weini, Helene?"

"Tänan, ei."

"Oled ja wäsinud?"

"Bifut"

"Kas läheme üles?"

"Jah."

Paar tõusis ja lahkus saalist.

Merville, waatas neile uudishimulikult järele.

Mis nüüd? Hommikul tingimata juhust otsida paariga jutule saada. Ja ööb tarwitada uute olude selgitamiseks.

Ta jäi weel natukeseks istuma; siis kutsus ta kelneri, maksis ja läks oma tuppa.

Rahju, uft kõrwaltuppa ei olnud.

Ta kuulatas. Midagi polnud kuulda. Nad wiist juba magasid.

Mitu tundi wotas ta. Kui hotellis kõik waiit jäänud ja kell juba ammu keskõstunni lõõnud, läks ta tasakesi balkonile. Ronis üle lahutawa waheseina ja seisis nüüd toa nr. 37 ees. Gesriided akende ja klaasuffe ees olid kinni tõõmatud. Ometi kufagil oli wahje, kust ta sai fiske waadata. Kuukir langes tuppja ja lastis teda kummalist näha. Üks woodi oli tühi. Teises lamas proua ja magas. Hästi ja raskesti. Seal sohwal aga pikutas mees, täiesti riides, ainult kuub maha aetud; see oli toolitoele wiijatud ja selle taskust wahtis wälja rahatasaku.

Kummaline paar! Kas olid nad tillisenuud? Miks ei läinud mees woodi? Ükskõik. Rahakott oli tähtsam. Ei tea, kas kõik ta raha selles peitus? Seda sai homme näha. Siis balkoniks!

Ta katfus uft. Muidugi lufus. Nii siis oli waja ruut fiske litfuda. See oli kerge.

Tasakesi hiilis ta oma tuppja tagasi. Egiotfja aitas temale sellest. Hommikul oli ta warakult ülewal ja istus ajalehega balkonile, kõrwalt tuba filmitfedes. Nüüd awanes uks. Mees astus balkonile.

Rõõmustades tõusis Merville.

„Hal Milline mõnus üllatus! Näib ometi olevat saatuse tahe, et tutvume. Kas tohin Teile soovida head hommikut ja emast esitleda? Barun de Vilois.“

Teine kummardas wormilikult.

„Müller.“

Merville hakkas elavalt vestlema.

„Tere hommikut, härra Müller, eks? Kas tohin küsida, kuis Teie proua abikaasa on meaganud?“

„Tänan, hästi.“

„Wõlum proua on Teil, härra Müller.“

„Kui kahju. Kas ei võiks me vähemalt täna mõned tunnid üheskoos veeta?“

Doast kajas hüüe. Müller pööras ukse poole.

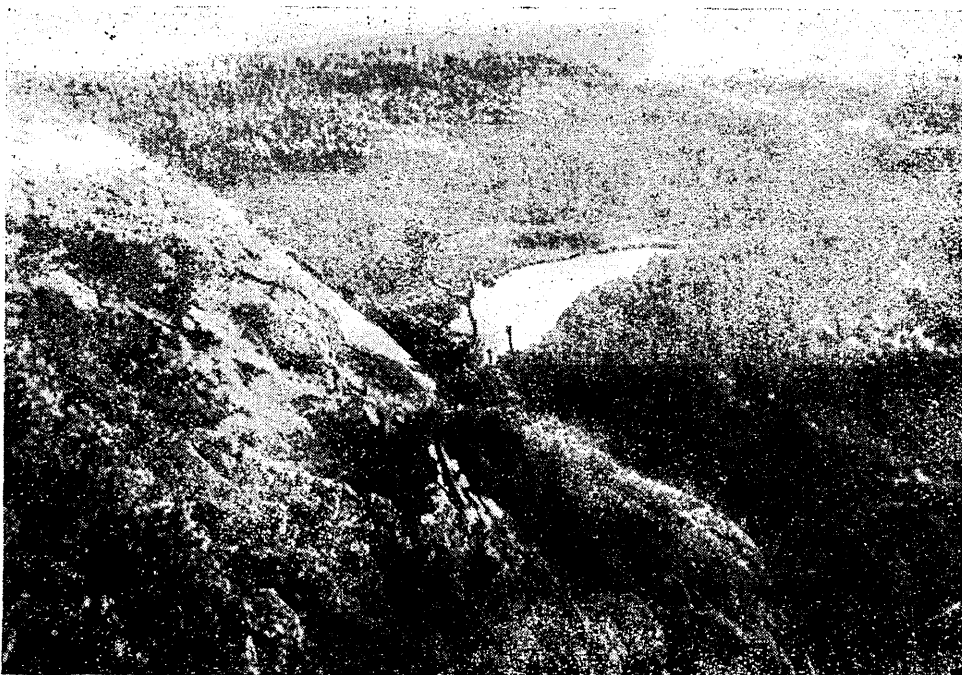
„Wabandage, minu abikaasa kutsub mind.“

„Palun väga. Palun armulijele prouale head hommikut soovida.“

Ka Merville läks oma tuppa. Ta oli rahul. Ruttu läks ta alla restoraani ja lastis enesele eine serveerida. Usjatult ootas ta Müllereid. Wiimaks küsis ta. Ja kelner ütles.

„Härrased einetavad oma toas.“

Kahjul Müüid oli waja malwel olla!

„Suursaare.“ Maakoht Soomes.

Suurepärane proua. Millised imeilusjad walfjad juuksed. Teie proua ei oska itaalia keelt?“

„Ei.“

„Kui kahju! Teie olete sakslane, kui küsida tohin?“

„Selweetslane.“

„Ja proua ka?“

„Jah.“

„Kui õnnelik peate olema, et olete sellise proua leidnud. Kas olete juba kaua abielus?“

„Mitte väga kaua.“

Teine ei tahtnud juttu meelelbi jatkata. Merville palus: „Kas tohin, et mind parajal hetkel oma prouale esitlete? Oleksin väga õnnelik, kui armulise prouaga tutvuksin.“

„Me reisime warsti ära.“

Ta läks juurde eesjaali ja wöttis seal istet. Mõõdus tund. Mis see oli? Kuhu nad jäid?

Ta kutsus uksehoidja. See seletas:

„Härrased lahkusid hotellist enne Teie siitulekut.“

Bahaselt tõusis ta. Meetud! Seda ei tohtunud juhtuda!

„Kas härrased ütlesid, kuhu nad lähewad?“

„Ei. Härra ütles waid, et nad homme ära reisivad ja täna alles pärast lõunat tagasi tulewad.“

Merville tänas ja lahkus.

Meetud! Wega põlnud kaotada. Weel üks töö! Risti ja rästi rändas ta linnas, aga paari ta ei näinud

Bahases tujus tuli ta kell viis hotelli tagasi. Saali astudes nägi ta Müllereid äkki oma ees. Silmanähtavalt olid nad parajasti wäljast tulnud. Müller rääkis postiametnikuga, kes talle suure hulga raha üle andis.

Merville filmitjes neid terawasti. Milline ilus summa! See maksis — ahaa! Ja kõik selle hoidis ta püues rahatastus. Noh, tal oli õnn! Daamil kufkus taskurätik käest.

Merville ruttas sinna, aga paar pööras juba lifti poole. Ta tahtis neile järele rutata, aga peatas, pistis rätiku taskusse ja läks oma tuppa. Seal mõttis ta rätiku jälle wälja.

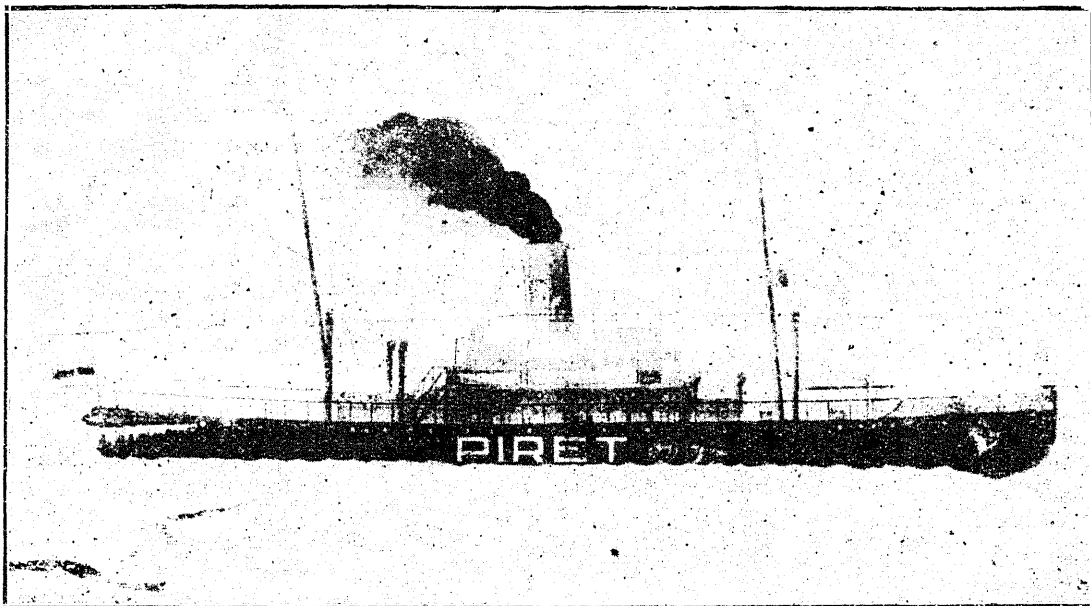
wahandada. Härra Müller ilmub kella kaheksa ajal."

Merville oli pahane.

See käis jälle ta kawatjuse wastu. Noh, sellegipärast pidi kõik õnnestuma! Muidugi, kui proua ärkas . . .

Ta ostis mõne ajalehe ja mõttis kohwitus istet. Lugemiselusti tal küll ei olnud. Ta watas ainult weerge ja otsis huwitawaid sündmusi. Ja luges siis: Helene Dsthoven ifka weel jäljetult kadunud!

Huwitusega luges ta edasi: Profurör Dst-

Ins. J. Iwand'i Pärnu sadama jaoks projekteeritud jäämurdja „PIRET“ (Suur-Tõllu naise nimi) üldwaade.

Mahutus: 1780 tonni; pikkus üle kõige 61,2 mtr. laius kaarel 13,6 mtr.; süwis 4,72 mtr.; kiirus wabas wees 15,5 miili; masinate wõimsus: ahtrimasin 1700 ja wöörimasin 1100 ind. hob. jõudu; naftaküte, küttagawara 340 tonni.

Been walge rätik. Monogrammi? Seal seis H. D.

H. D. Helene? See oli õige ja D? Wõib olla tema neunimil!

Ja siis tuli õhtu. See pidi õsündmusi ette walmistama.

Ta kirjutas mõne sõna kaardile ja läks jälle alla hotelli trepikotta. Kaardi saatis ta teenijalt Mülleri teile tuppa. See oli kutse temaga ühes õhtusöögil tulla, kaardile wastust paludes.

Teenija tuli tagasi.

„Härra Müller lasseb kutse eest tänada ja tuleb härra parunile heameelega pifut seltsiks. Armuline proua ei ole täitsa terve ja lasseb

hoveni tütre saladuslik kadumine on ifka weel selgumata. Helene Dsthoven . . .

Ta laskis lehe wajuda ning mõtles järele.

Helene Dsthoven. H. D. Taskurätik, mis proua Müller kaotanud, kandis monogrammi H. D. Ja Helene? Mees oli prouat nimetanud Heleneks. Kas? Lollus!

Kuttu tõstis ta lehe ja luges artikli läbi. Ta tähelepanu kaswas. Lõpule jõudes tõusis ta lähku, maksis ja ruttas minema. Ta ei jõudnud enam kohwitus püfida.

Ruidas seisis ajalehes? Ratskümmeendiks aastat wana, walfjate juustega, finiste filmadega. Jah, see oli õige. Ka wanadus wõis õige olla. Ja muidu? Mis oli ta õõfel näinud?

Proua woodis, teine woodi tühi, mees sohwal riides. Aga milline oli siis nende wahetord? Wägisi ära wiidud? Miks jäi proua siis selle mehe feltsi? Miks ta et põgenenud? Miks ei kutsunud ta appi politseid? Nad näisid üksteist õige hästi kallimat. Oli see romantiline armastuselugu? Kas oli nende ühendusel midagi tahtust ja nad põgenesid sellepärast? Miks siis nende iseäralik wahetord õõsel? Miks ei wõtnud mees riidest lahti ja jäi sohwale? Kummaline abielupaar. Ja kui nad ei olnud abielus, wõi õigemini üksteist ei armastanud, miks nimetasid nad siis üksteist meheks ja naiseks? Wabest mehe sunnil? Proua ei tarwitsemud ju leppida. Ja mees oli tema wastu ju nii tähepanelik. Kummaline! Kas ei peitunud koige selle taga midagi iseäralikku, wõi olid nad tõesti need, kelleks nad endid nimetasid: Müller Zürichist?

4.

Kriminaalinspektor Freitag waatas murelikult komisjar Frömelile.

"Milline häda! Et just seekord kõik luhutub! Ja Dsthoven muutub iga päewaga ärewamaks ja wäljakannatamatumaks! Eile käis ta minuga ümber otsekui rumala poisiga, ehk ta küll näeb, kuidas me iga jälge jälgime. Aga ka kõige pisematti ei jõua meie edasi. Postkaardid ajawad mu otse meeleheittele! Estit tuli kaart Wiinist, kaks päewa hiljem Hamburgist, eile üks Kölnist ja üks ifka nagu teinegi: linna waatekaart, Helene Dsthovenilt saadetud isale ja peale aadressi waid nimi, Helene."

"Kas Helene Dsthoven tõesti need kaardid on kirjutatud?"

"Singimata! See on tema käekiri! Müüd on meil Jumal tänatud juba kolm ametnikku teel, üks Wiinis, teine Hamburgis, kolmas Kölnis. Kes teab, mis müüd tuleb!"

Üksle koputati kõwasti ja koge seisis prokurör Dsthoven inspektori toas. Ametnikud tõusid.

Dsthoven terwitas lähidalt. Ta silmad ahwardasid.

"Kas on teateid Wiinist, Hamburgist wõi Kölnist?"

"Paraku ei, härra prokurör."

"Muidugi! Midagi, mitte midagi! Teie saatite need härrad wistiski küll lõbureisile! Tore puhkus!"

"Agi pole sugugi kerge, härra prokurör, nii juures linna."

"Muidugi! Tubli! Ametnikul peaks wõimalik olema selgeks teha, mis suguses linna mu tütar wiibib."

"Aga . . ."

"Aga Teie ametnikud ei tööta küllalt ruttu.

Kui minu tütar leiab aega kaarti osta ja kirjutada ja ära saata, siis peab ta ka seal linnas olema olnud. Kui mitte kauemini, siis mõne tunni. Müüd wõite jälle ühe mehe teele saata!"

Ta wõttis põuetaskust kaardi ja wiskas lauale.

"Selle tõi mulle tänane post!"

Inspektor Freitag hoigas.

"Weel üks!"

"Jah, weel üks! Pariisist. Näete müüd! Minu tütar wiibib Pariisis. Meil on tegemist kawala kelmiga. Reisis minu tütrega risti ja rästi, et tagaajamist wõimatuks teha. Ja see on tal õnnestunud. Tema on kriminaalpolitseist ifka paar päewa ees. Kus siis mu tütar lord lõpetab!"

Inspektor hoidis kaarti kõwasti käes. See oli Pariisis postile pandud ja näitas jälle Dsthoveni aadressi Helene Dsthoveni kirjas ühes allkirjaga "Helene."

Ta pööras komisjari poole:

"Teie reisite jalamaid Pariisi. Tunnete asja algusest saadik. Kutake! Aga pole minutitki kaotada!"

Komisjar lahkus ruttu toast.

Dsthoven oli toolile lastunud.

"See on otse uskmatul Hirmus! Ja minule! Minu tütar ära wiidud. Jäljetult kadunud! Ei, mitte jäljetult. Ta teatab ennast ju. Aga meie ei leia teda! See ei wõi teijiti ollagi. Murjatu, kelle wõimu all ta on, ahwardab teda ja ta ei julge emast tema küünte wahelt wabastada. Ta loodab minule. Sellepärast saadab ta need kaardid! Mendega loodab ta tagaajajaid oma jälile juhtida, loodab meile näidata teed tema wabastamiseks. Ja meie ei aita teda. Pariis! Mis tuleb müüd? Marseille. Ja siis Lõuna-Ameerika! Kadunud igawesti!"

Ta tõusis ja silmitses inspektorit ahwardawalt.

"Kahelja päewa jooksul muretsete mulle mu tütre tagasi!"

Freitag ohkas.

"Meie teeme ju kõik, härra prokurör. Ma ei tea, mulle näib . . ."

"Mis? Näakige ometi!"

" . . . nagu ei wiibiks preili Dsthoven üldse neis linnades, kust kaardid tulewad."

"Mitte? Kuidas nii?"

"Sämene kaart tuli Wiinist. Miks sõidab mees, kes ta ära wiis, Wiinist jälle Hamburgi? See pole ju loogiline."

"Ei, mitte sugugi. Tema arwas, et oleme tema jälil ja sõitis siis juhtunult läbi Saksamaa tagasi."

"Kaardid on nähtawasti kopeerpliatsiga kirjutatud."

„Mis see tähendab? See oli mu tütrele kaasas. Muidugi tarvitab ta siis alati sedasama.“

„Kiri kaartidel on peaaegu sama terav. Pliiatsit tarvitati ainult kaartide jaoks.“

„Mis peab ta muidu kirjutama? Muud pole tal vist võimalikki kirjutada.“

„Kas ei võiks preili Dsthoven kõik kaardid ühel ajal kirjutanud olla ja need kaardid pandi siis mitmesugustes linnades kellegi teise poolt postile?“

„See . . . ah, seda ei usu Teie ometi ifegi!“

„Breili Dsthovenit võidi selleks ju ka sunnida. Wähemalt oleksime üheski linnast, kust kaart tuli, võinud mõne jälje leida, kui ta seal oleks viibinud.“

„Ametnikud, kelle sinna saatsite, ei täitnud oma ülesannet küllalt täpselt.“

„Ma valisin kõige osavamad mehed.“

„Ei paista nii olemat!“

„Härra profurör!“

„Jah! Ei ole ju siingi veel mingisugust muretsetud. Kus on auto, millega mu tütar kontsertmajast ära wiidi! Numbrit pole olemaski, see on pettus! Ja see on kõik, mis teame. Kuhu kadus auto? Kes oli see mees, kes enese arstiks nimetas ja Helene ära wiis? Selline nurjatu roimar! Mis saab minu lapsest? Mis on teinud juba saanud? Ja Teie usute, et minu tütar võib olla ei viibinudki neis linnades, kust kaardid tulevad? Jah, siis ajakõne walejälgi taga! Kus on siis õiged jäljed? Kas minu tütar on minule juba täiesti kadunud? Kas meelitab meid tema petja walerabadele, et tal tergem oleks minu tütrat kaugele ära wiia?“

„Ja preili Dsthoveni wabatahtlikku kaasaminekut ei pea Teie üldse võimalikuks . . .“

Dsthoven astus just inspektori ette.

„Mis Teile meelde tuleb! Teie julgete minu lapsele jellist kahvlust heita? Julgete minu tütre aususe juures kahelda?“

„Kriminalistina on minu kohus. . .“

„Nii! Teie kohus on siis uskuda, et minu tütar ise wabatahtlikult on põgenenud! See on . . . Asi läheb lõpuks ifka ilusamaks. Wiimaks awaldate jellist arwamist mõnele ajalehemehel ja siis loen ma lehtedest: Helene Dsthoven polegi wägisi ära wiidud, ta on ise oma salaarmudefega põgenenud! Mis, kas mõtleksite nii?“

„Palun wabandust.“

„Eil See on andeksandmatul See tõendab, et asi pole õigeis kätes. Nüüd tean ma, mis mul tuleb teha!“

Sumalaga jätmatult lahkus profurör Dsthoven inspektori toast.

Suurwüst **Nikolai Nikolaewitsch Romanow**, endine wene wägede ülemjuhataja maailmasõjas, keiser Nikolai I. pojapoeg, keiser Nikolai II. onu, suri 6. jaan. s. a. omas mõisas Antibes'imaanial Rivieras 72a. wana.

5.

Merville ootas kärsitult härra Mülleri tulekut. Wiimaks ilmus see ja Merville ruttas temale wastu.

„Ometi wiimaks, härra Müller!“

„Teine wabandas oma hilist innumist.“

„Tahtsin oma abikaasale magamaminekuni feltstis olla. Ta tunneb enese paraku pisut haiglast.“

„Tõesti kahju. Olin rõõmustanud, et armulise prouaga täna õhtul tuttawaks saan. Kas reisite tõesti ära, kui küsida tohin?“

„Jah, homme ennelõunat.“

„Kahju! Lõunasse? Wabandage, et veel küsin. Aga wahest puutuksime tulewikus veel totku. Minagi reisin warsti edasi. Florenzi.“

„Meie sõidame Milanosse.“ (Järgneb.)

Tõtt ja nalja.

Kihlwedu

Shanghaist San Franciscosse sõites wedasid reisijad üksteisega ajawiiteks kihla. Keegi inglise lord wedas ühe ameerika miljardäri kihla, kumb neist oskaks jutustada kõige hämmastavama ja mittetõeliku loo. Kõik reisijad tundsid selle vastu suurt hooli ja kihlweo summad kasvasid õige suurteks.

„Palun, alake Teie,“ ütles inglane.

Ameeriklane algas:

„Kord elas Chicagos keegi ameerika gentleman . . .“

„Olete juba võitnud,“ ütles inglane.

Merimehe jutt.

„Jah,“ ütles wana merekaru oma imestawaile kuulajaile, „ma olen tihti ümber maailma sõitnud, aga kõige raskem reis oli ometi wiimane. Wiibisime parajasti ekwaatoril ja laewalael walitses selline kuumus, et pidime ennast wahtewahel minema katlaruumi jahutama . . .“

Hea südametunnistus.

Kuberner: „Ma söön ometi korralikult ja olen peenike kui kõrkjas. Mis teete teie, Gustaw Aleksandrowitsh, et nii paksuks olete paisunud?“

Wälismaalane: „Mul on wahend, mida Wenemaal paraku ei leidu.“

„Ja see on?“

„Hea südametunnistus, ekstsellents.“

Miljonär.

Keegi miljonär Ameerika Ühisriikides wahib igal wabal sekundil aknast wälja ja näeb kord, kuidas tema pargi aiawõre taga keegi mees tänowale põlwili laseb ja oma näo tänowakiwide wahele wajutab. Uudishimulikult ruttab miljonär tema juure ja hakkab mehega, kes eht päti näoga on, rääkima:

„Ütelge, mis teie siin teete?“

„Ah, mister,“ wastas pätt, „ajad on meisugustele halwad. Tulen läänest . . . sõitsin neli öödpäewa puhwritel . . . ei ole neli öödpäewa muud suhu saanud kui rohtu, mis õõseti põllult tõin . . . Nüüd linnas . . . ei ole sentigi raha leiwa jaoks . . . pean elama rohust, mis tänowakiwide wahel kaswab!“

Wapustatult tõstab miljonär päti üles:

„Waene mees, tulge minu juure parkil! Seal kaswab rohi pool meetrit pikk!“

Hajameelne.

Kui professor K. klubist lahkub, waatab ta küsides ringi.

Kelner: „Kas otsite weel midagi, härra professor?“

Professor: „Minu wihmawari puudub.“

Kelner: „Aga see ripub ju Teil käewarrell!“

Professor: „Tänan. Hea, et juhtisite minu tähelepanu temale. Oleksin muidu ilma temata koju läinud.“

Ilus wäljawaade.

Suwel maal.

„Arge salake, et teil siin lutikaid on. Nägin praegu üht neist põrandal ja praegu märkan teist peapadjal.“

„See on seesama. Sel kellaajal läheb ta alati woodisse.“

Etteteatatud.

Möödunud kesknädalal, kell 8 hommikul, ilmus waene praegu surnud inimese hing tae-wawarawa ette, kõputas ja, kui Peetrus warawa awas, ütles esitledes:

„Breyer.“

„Kuidas, palun?“

„Dr. Breyer, korralik arstiteaduse professor.“

„Aa!“ hüüdis Peetrus rõõmsasti. „Wiimaks ometil Härra professori tulekut on juba luge-matud abiotsijad mulle ette teatanud.“

Roda Roda.

Armastusest.

Kord kohtas abielu armastust.

„Kahju,“ ütles ta, „et me üksteist elus nii harwa kohtame!“

„Kas ei seisa selle põhjus selles,“ pilkas armastus, „et sina abiellumiste puhul nii tihti unustad mind külaliseks kutsumast!“

ÕIENDUS.

Romaan nr. 1 ilmunud hindmõistatuses nr. 1 (163) on tekkinud järgmised wead, mis palume parandada enne lahendamisele asumist.

Ülalt alla lugedes peab olema 12. reas 12. ruut kaetud ja 15. reas peab olema kaetud 15. ruut, kuid 16. ruut peab olema waba.

Romaani toimetus.

TELLIMISE HINNAD:

Aastas (24 nr.nr.)	Kr. 7.50	2 kuus (4 nr.nr.)	Kr. 1.60	1/1 aastas	Kr. 10.—
1/2 „ (12 nr.nr.)	„ 4.—	1 „ (2 nr.nr.)	„ —.80	1/2 „	„ 5.—
1/4 aast. (6 nr.nr.)	„ 2.25	Üksiknumber	„ —.40	1/4 „	„ 2.50

WÄLISMAILE:

Tellimisi wõtawad vastu kõik postkontorid, raamatukauplused ja „Romaani“ esitused.

Talituse aadress: Tallinn, Müüriwahe tän. 16. Telefon 12-53.

Kaigutsist: Paul Maiwel. **Ellamaalt:** Joh. Simson. **Tamsalust:** Juhan Laks. **Canadast:** E. Emann. **Pankjawitsast:** A. Kosenberg. **Jänedalt:** August Annuk, E. Annuk, W. Annuk, A. Abjan, A. A., Jaan Ennokson, Gustaw Ennokson, Helene Ennokson, K. Ennokson, Joh. Abjan, Joh. Remlik, Anra Remlik, M. Remlik, A. T-nn.

Neist wõitsid loosimisel: 1) „Romaan“ 1922 a. Hukõites — **A. Wait**, õmmelt: 2) Jules de Rewél „Kombejuht“ **Astrid Ratnik**, Tartus, Marja tän. 7. 3) H. Haljaspõld „Ühe wana üll-õpilase mälestusi“ — **Gustaw Pritso**, Tallinnast, Heina tän. 3.

Romaan'i latitus.

Imestamisväärt odawasti, kergesti ja puhtaks pesete oma pesu pesupulbriga

LUMIWA LG

ühes sellega pikendate ka pesu wastupidawust., samuti söögi- ja kööginõud ning mustad ja raswased käed saawad imestamisväärt kergesti puhtaks.

Pealadu: Tallinn, Suur Pärnu maantee, nr. 48.

Tasuta

ning saatekuludeta saab igäüks esimeseklassilise

Tasuta

kolmelambilise raadioaparaadi

garanteeritud peaaegu kõikide suurjaamade wastuwõtuga, kes ostab meie eriomadustega soo iidsa, äärmiselt odawahinnalise **salongi waljuhääldaja**. Nõudke hinnata meie prospekte ja üleswõtteid.

Pakkumine maksew ainult lühikest aega!

K. ROTTLOFF & Co.,

Abt. II, Berliin N. 4.

Gartenstrasse, 100

„Romaani“ poole aasta tellijaile.

Jõulupühiks saatsime „Romaani Jõulualbumi“ kõigile neile „Romaani“ tellijaile, kes tellisid meie ajakirja korruga kogu aastaks. Poole aasta wiisi tellijaid registreerime kui uusi tellijaid ja ei ole meil seepärast teada, kes on tellinud „Romaani“ poole aasta wiisi kogu aastaks. Paljud poole aasta kaupa tellijad on pööranud meie poole soowiawaldusega saada „Romaani Jõulualbumi.“ Seepärast saatsime käesolewa kuu algul „Romaani Jõulualbumi“ tasuta ka kõigile „Romaani“ teise poole aasta tellijaile.

K. o.-ü. „Areng.“

Tähelepanna!

Kes kauba headuse peale rõhku paneb, see ostab

LIER & ROSSBAUM'i juurest

Viru tän., 7. — Kõnetraat 27-34.

ÕMBLUSMASINAID „Mundlos-Original-Victoria“ perekonnale ja tööstusele. Õmbluse ja tikkimise juhatus hinnata.

KUDUMISMASINAID Claes & Flentje, Mülhausen, moodsate jakkide, riiete, sukkade j.n.e. kudumiseks.

JALGRATAID „Wanderer“, „Diamant“, „Swift“ ja Coventry“.

KIRJUTUSMASINAID „Continental“ kõige uuendustega ja praktilisem.

Müük järelmaksuga.

Ameerika teaduslikult õige ja praktiliselt parim ning vastu-
pidavam

autokumm

on

Miller

Tallinna ladu:

Heinr. Lagus,

Müüriwahe, 16, Laenu-panga majas, uks B.

Telefon 12-53.

Riiete keemiline puhastuse ja kiirpressimise tööstus

„VESTA“

NIGULISTE TÄN., 6 (apteegi vastu). Telefon 13-47.

Meeste- ja naisteriiete: ülikondade, kostüümide, palitute, j.n.e. kiirpressimine ja puhastamine igasugu plekkidest.

Riiete parandus.

Ülikonna pressimine 15 min. jooksul.

Kohal pressijalle ootamiseks eriruum.

Aratoomine ja kojusaatmine tasuta.

Odavad hinnad.

